

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ-TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření příspěvkové organizace poskytující sociální služby

Financial Management of the Allowance Organisation Providing Social Services

Student: Veronika Kohutová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Vaňková Ivana, Ph.D.

Ostrava 2016

Student:

Veronika Kohutová

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Hospodaření příspěvkové organizace poskytující sociální služby
Financial Management of the Allowance Organisation Providing Social Services

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretické vymezení sociálních služeb v ČR
3. Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace
4. Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing, 2014. 151 s. ISBN 978-80-247-4315-8.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 439 s. ISBN 978-80-7367-680-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivana Vaňková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy byly zpracovány na základě poskytnutých dat.“

V Ostravě dne 6. 5. 2016

Veronika Kohutová

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretické vymezení sociálních služeb v České republice.....	7
2.1	Základní principy sociální politiky	8
2.2	Funkce sociální politiky.....	10
2.3	Nástroje sociální politiky	11
2.4	Sociální služby.....	12
2.5	Formy sociálních služeb	14
2.6	Oblasti sociálních služeb	16
2.7	Provozování sociálních služeb.....	21
2.8	Financování sociálních služeb	22
2.9	Kvalita sociálních služeb	26
3	Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace	27
3.1	Charakteristika Domova Slunečnice Ostrava, p.o.	27
3.2	Činnost Domova Slunečnice Ostrava, p. o.	29
3.3	Hospodaření organizace	32
3.3.1	Hospodaření organizace za rok 2010	34
3.3.2	Hospodaření organizace za rok 2011	35
3.3.3	Hospodaření organizace za rok 2012	37
3.3.4	Hospodaření organizace za rok 2013	38
3.3.5	Hospodaření organizace za rok 2014	40
4	Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace	43
4.1	Zhodnocení hospodaření.....	43
4.1.1	Hospodaření z hlediska fondů	43
4.1.2	Hospodaření z hlediska platů	44
4.1.3	Hospodaření z hlediska výsledku hospodaření	45

4.2	Neinvestiční příspěvky	46
4.3	Návrhy a doporučení	47
5	Závěr	49
	Seznam použité literatury	52
	Seznam zkratk	54
	Seznam tabulek	
	Seznam obrázků	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Sociální služby mají velký význam díky tomu, že pomáhají lidem zachovat si jejich lidskou důstojnost a soběstačnost. Pomocí těchto služeb se lidé mohou vypořádat s negativními sociálními situacemi, které mohou v jejich životě nečekaně nastat. Sociální služby se snaží o podporu a pomoc osobám, kterým hrozí sociální vyloučení, a dále těm, kteří usilují o sociální začlenění. Někteří se však bojí připustit si tuto skutečnost a nadále se snaží vyřešit své problémy sami bez pomoci okolí. Jiní se zase bojí svěřit se s problémy a neradi přichází o své úspory, přitom spousta těchto služeb je poskytována zdarma. Bohužel tito lidé jsou málo informovaní a mnohdy nemají ani snahu se o jakoukoliv pomoc zajímat a vyhledat ji.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodaření Domova Slunečnice Ostrava, p. o. v letech 2010-2014 a navrhnout možná doporučení pro zlepšení hospodaření.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. Druhá kapitola se zabývá teoretickým vymezením, třetí a čtvrtá kapitola je popsána z praktického hlediska fungování příspěvkové organizace poskytující sociální služby. Druhá kapitola je zaměřena na vymezení sociální politiky. Kapitola se zaměřuje na základní principy, funkce sociální politiky a také na její nástroje. V kapitole je zmíněna definice sociálních služeb spolu s formami sociálních služeb, kde jsou řazeny pobytové, ambulantní a terénní služby. Jsou zde také vymezeny oblasti sociálních služeb, tedy sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence a podmínky pro provozování sociálních služeb. V další části kapitoly jsou uvedeny informace o financování sociálních služeb jak z pohledu poskytovatele, tak z pohledu uživatele těchto služeb, a zaměření na příspěvek na péči, na který osoby s potřebnou pomocí jiné osoby mají nárok. Jsou zde uvedeny i informace o kvalitě sociálních služeb.

Třetí kapitola je zaměřena na analýzu hospodaření dané příspěvkové organizace. Nejprve je zde zmíněna charakteristika vybrané příspěvkové organizace, která poskytuje pobytové sociální služby ve Statutárním městě Ostrava. Dále jsou zde zanalyzovány náklady a výnosy příspěvkové organizace v letech 2010-2014. Jsou zde uvedeny náklady, které jsou pro organizaci nejdůležitější, a s jakými výnosy organizace disponuje. Samozřejmě je také uveden výsledek hospodaření, tedy rozdíl mezi výnosy a náklady ve sledovaném období. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na zhodnocení hospodaření příspěvkové organizace. Hospodaření

je zde zhodnoceno dle vybraných hledisek, které mají pro organizaci velký význam. Další významnou položkou jsou neinvestiční příspěvky, které organizace získávají buď od státu, či zřizovatele organizace. V kapitole jsou uvedeny návrhy a doporučení, které vedou ke zlepšení hospodaření organizace a k možnosti dosahovat kladného výsledku hospodaření, jehož je možno využít do dalších let pro zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb.

Pro zpracování bakalářské práce je využita metoda studia odborné literatury, indukce a dedukce, studia platné legislativy, sběr dat. Základní metodou je finanční analýza získaných informací a následné porovnání ve sledovaných letech.

Bakalářská práce se opírá o informace získané z odborné literatury, které se zabývají sociálními službami dle platných legislativních norem. Dalšími zdroji informací byl odborný časopis, internetový portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Českého statistického úřadu, který poskytuje aktuální informace o dané problematice. Taktéž se práce opírá o konzultace a podklady získané z vybrané příspěvkové organizace.

Text bakalářské práce uvádí poslední platný stav ke dni 1. 5. 2016.

2 Teoretické vymezení sociálních služeb v České republice

Základní právní rámec sociální politiky je vymezen v Listině základních práv a svobod, a to zejména v člancích 3, 6 a 10. V článku 3 je uvedeno, že každý má základní práva, a to bez rozdílu ras, národností, jazyka, barvy pleti aj. Článek 6 vypovídá o právu na život. Právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti je uvedeno v článku 10. V Listině základních práv a svobod v hlavě 4 jsou uvedeny hospodářské, sociální a kulturní práva, kde články 26-35 vymezují právo na ochranu zdraví, svobodnou volbu povolání, právo na spravedlivou odměnu za práci, právo na vzdělání, rodina pod ochranou zákona, právo na příznivé životní podmínky a zvýšenou ochranu zdraví při práci pro ženy, mladistvé a postižené.

Autoři, zabývající se sociální politikou, mají různé postoje pro vymezení sociální politiky. Krebs (2010) definuje sociální politiku jako určitý systém s vnitřními vazbami i s vazbami na jiné prvky společenského systému. Ve své publikaci Sociální politika (2012) uvádí i úzkou návaznost na své společenské okolí a specifikaci v každé zemi a době. Tomeš (2010) podotýká, že sociální politiku lze chápat jako cílevědomé a soustavné úsilí všech sociálních subjektů, kteří se snaží podpořit své zájmy v podobě udržení nebo dosažení změny ve fungování nebo se snaží podpořit rozvoj sociálního systému a za pomoci nástrojů realizovat sociální politiku.

Sociální politika je součástí společenského celku a ve všech vyspělých zemích je tak vnímána. Sociální politika se orientuje na člověka, tudíž na rozvoj osobnosti, kvality života a rozvoj a zdokonalování jeho životních podmínek. Pro správnou definici je třeba si určit správné vnímání jednotlivých klíčových slov.

Slovo sociální, z latiny socialis, znamená týkající se společnosti, původně ve smyslu společenský. Postupem času se význam slova měnil. Používají se významy týkající se lidské společnosti a vztahů mezi lidmi, dále zde patří zlepšování společenských poměrů a neposlední řadě životní podmínky jednotlivce ve vztahu ke společnosti a státu a jeho hmotného zabezpečení.

Význam slova politika, z řeckého polis, lze chápat určitou společenskou činnost, tedy konkrétní jednání různých subjektů, pomocí kterých je ovlivňována společenská realita. Těmito činnostmi jsou prosazovány a naplňovány cíle, které jsou volené na základě určitého

vědeckého poznání. Vymezení politiky lze aplikovat v sociální politice tak, že ovlivňuje sociální realitu. Zda nastává problém, co je sociální realita, tudíž co je a není sociální politika.

Spojením těchto klíčových slov nám vzniká pojem sociální politika, což je především soubor aktivit, jež se zaměřují na zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva jako celku. Toto spojení v České republice stojí na dvou přístupech. Širší pojetí lze popsat jako konkrétní jednání různých subjektů, kteří se snaží ovlivnit sociální sféru (realitu) společnosti. Jsou to tedy aktivity vázící se k životním podmínkám lidí. Širší pojetí souvisí rovněž s volbou typu sociální politiky a tvorbou sociálního programu. V užším slova smyslu je cílem reagovat na sociální rizika, respektive na možné negativní důsledky, jako je stárí, nemoc či invalidita a eliminovat sociální tvrdosti spojené s tržním mechanismem v podobě nezaměstnanosti nebo chudoby. Užší přístup je zaměřen především na oblasti nezaměstnanosti a sociálního zabezpečení.

Sociální politika zahrnuje následující druhy politik:

- politiku sociálního zabezpečení včetně osobních sociálních služeb,
- rodinnou politiku,
- bytovou politiku, zejména její sociální aspekty,
- zdravotní politiku,
- politiku zaměstnanosti,
- vzdělávací politiku.

Sociální politika má své subjekty, mezi které řadíme zejména orgány státní správy, odborové organizace, politické strany a jednotlivá politická hnutí, církve aj. Tyto subjekty zaměřují své úsilí a činnosti na objekty sociální politiky, což jsou jedinci, které můžeme označovat také jako uživatelé, nebo sociální skupiny. Předmětem sociální politiky jsou potřeby objektu, které jedinec není schopen uspokojit sám, a subjekty ho podporují při osobním rozvoji. K uspokojení těchto potřeb dochází pomocí nástrojů v podobě regulací, dávek a služeb.

2.1 Základní principy sociální politiky

Vzhledem k ovlivňování sociální reality musí sociální politika respektovat základní principy. Jsou to určité myšlenkové postupy, které vedou k ideji, ve které se zřetelně

promítají. Jedná se o principy, jež jsou typické, určující a nejvýznamnější pro sociální politiku.

Princip sociální spravedlnosti „lze vymezit pravidly, podle nichž jsou ve společnosti rozdělovány příjmy a bohatství a také životní příležitosti a předpoklady (např. vzdělávat se, uplatnit se na trhu práce) mezi jednotlivé občany, popřípadě sociální skupiny,“ (Krebs, 2010, s. 27). Lidé se shodují, že je třeba chovat se a jednat spravedlivě i v sociální oblasti, avšak konkrétní význam je neurčitý.

Princip sociální solidarity se zabývá utvářením a rozdělováním životních podmínek jedinců a také prostředků a snaží se o naplňování sociální spravedlnosti. Je třeba dospět ke spolupráci mezi lidmi, aby si uvědomili, že tu jsou i pro druhé a pomocí úsilí o sjednocení zájmů mohou podpořit zájmy širšího společenství. Na solidaritu se nahlíží z různých hledisek, jako je vertikální (zaměřeno na solidaritu mezinárodní, celostátní, místní či regionální) a horizontálního (solidarita zdravý - nemocný, zaměstnaný - nezaměstnaný). Je třeba analyzovat existující rizika a předejít tomu, aby nedocházelo k nežádoucí solidaritě, tím bychom dospěli k demotivaci a podpoře parazitismu a důsledky by mohly mít vliv na ekonomický vývoj.

Princip sociální ekvivalence neboli rovnocennosti předpokládá, že přerozdělování důchodů jedincům bude rovnocenné. Princip je úzce spojen s myšlenkou individualismu a lze je přiblížit následujícími tezemi:

- Jedinec by měl využívat svých schopností, aby uspěl na trhu práce;
- Za úsilí, které vynaložil, je oceněn v podobě odměny (mzdy, důchody aj.);
- Pomocí odměny je schopen zajistit si svou existenci a nebýt závislý na státu;
- Pokud se stane nesoběstačným, tudíž dojde k ekonomickému selhání, musí nést důsledky svého selhání (ztráta majetku, chudoba, apod.);
- Nesoběstační jedinci mohou od státu očekávat minimální podporu prostřednictvím solidarity.

Je zřejmé, že ekvivalence vede k sociální nezávislosti a soběstačnosti občanů. Pokud dojde k občanově nesoběstačnosti, je odkázán na pomoc druhých a dochází ke státem organizované solidaritě. Zde je zřejmé, že princip ekvivalence a solidarity je propojen.

Princip subsidiarity spojuje osobní odpovědnost a solidaritu. Člověk je chápan jako individuum, jež má specifické vlastnosti, schopnosti a dispozice a využívá je k prospěchu

a sociálnímu bezpečí svému a svých blízkých. Každý je povinen pomoci nejdříve sám sobě, potom přijde pomoc rodiny, a pokud ani to nepomáhá, volá o pomoc jiná společenství. Na posledním místě je vyzván stát k pomoci (Krebs, 2010).

Princip participace vyjadřuje možnost podílet se na společenském životě a rovněž na sociální politice. Každý sociální subjekt se snaží realizovat cíle, které jsou v jeho největším zájmu. Lidé by měli mít možnost podílet se na tom, co ovlivňuje jejich životy např. ohledně zdraví, pomoci ve stáří. Rozsah uplatňování participace závisí na vyspělosti společnosti, tudíž na dobrém vzdělání, uvědomění si svých práv nebo vyspělosti pro sociální jednání.

2.2 Funkce sociální politiky

Sociální politiky plní různé funkce v životě jedince i společnosti. Veškeré funkce spolu vzájemně souvisí, vztahuje se k rozmanitým objektům (např. člověk jako pracovní síla, rodina, pacient) Působí na společnost jako celek, avšak mají rozdílný vliv. Mělo by dojít k harmonizaci funkcí, což je nesnadný úkol státu.

Funkce ochranná je historicky nejstarší funkcí, která je stabilním a tradičním prvkem sociální politiky. Dochází k řešení vzniklých sociálních událostí, které jsou spojeny s prací (např. špatné pracovní prostředí), životními stádii či událostmi (např. stáří, nemoc). Jde o zmírnění a odstranění důsledků těchto sociálních událostí.

Funkce rozdělovací a přerozdělovací se považuje za nejsložitější a nejvýznamnější funkci sociální politiky. *„Touto funkcí je určován podíl jednotlivců na výsledku ekonomické činnosti a na společenském bohatství. V zásadě řeší co, jak, komu, za co a podle čeho rozdělovat. Rozdělovací funkcí je tedy třeba rozumět více než jen rozdělování důchodů. Je to i účelné začleňování lidí do společnosti, je to i rozdělování prostředků, podmínek a předpokladů sloužících zdokonalování jejich života a osobnostnímu rozvoji,* (Krebs, 2010, s. 58). Díky přerozdělování se zmírňuje nerovné postavení lidí v míře, která je uznávaná společností. Zde se uplatňují základní principy, zejména sociální spravedlnost, solidarita a subsidiarita. Konečné rozdělení důchodů je výsledkem přerozdělování a je zde menší nerovnost než pro rozdělení prvotní, resp. rozdělení důchodů na základně tržního mechanismu mezi domácnosti. Státní rozpočet a veřejné rozpočty jsou hlavním nástrojem při přerozdělování. Přerozdělování se děje především pomocí daní a transferů, formou dotovaných služeb nebo podporou důchodů.

Funkcí homogenizační se rozumí proces, kdy společnost poskytuje stejnou šanci vzdělávat se, pečovat o své zdraví nebo pracovat apod., dle individuálních schopností, které vedou k přirozenému rozdílu mezi lidmi. Funkce je relativně nová a úzce spojena s retribuční funkcí ke zmírňování rozdílu životních podmínek jedinců a skupin.

Posláním **funkce stimulační** je podněcovat, podporovat a vyvolávat sociální jednání jednotlivců a skupin, jak v ekonomické oblasti, tak i jiných. Sociální politika podporuje pomocí stimulační funkce hospodářskou prosperitu všeobecně. Z důvodu uvedeného se stimulační funkci říká funkce produktivity.

Funkce preventivní se snaží předcházet nepříznivým sociálním situacím či určitým škodám na životě a zdraví. Sociální politika se tedy pokouší o odstranění příčin, které vedou k nepříznivým sociálním situacím. Moderní sociální politika se snaží o rozvinutí poradenství, jako např. při výběru povolání nebo psychologické poradenství, které pomáhá k zvládnutí životního stylu.

2.3 Nástroje sociální politiky

Nástroje sociální politiky tvoří systém, který se v čase vyvíjí, mění a zkvalitňuje. Pomocí nich můžeme řešit konkrétní sociální situace konkrétních jedinců a skupin a zabránit zneužívání výhod. Nástroje musí respektovat základní principy sociální politiky a naplňovat její cíle a funkce. Nástroje lze rozlišit následovně:

- Právní normy – základem je Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod. Dále zde řadíme zákony, nařízení vlády, vyhlášky orgánů územní samosprávy aj.;
- Ekonomické nástroje- ovlivňují přerozdělování zdrojů, které vedou ke splnění stanovených cílů:
  - Fiskální nástroje- formou transferu a úlev obyvatelstva;
  - Úvěrové nástroje-poskytování zvýhodněných půjček;
  - Cenová politika-státní cenová regulace statků a služeb.
- Sociální dokumenty- zde patří programy, plány či projekty, kterými se stanovují cíle sociální politiky;
- Nátlakové akce- v podobě stávek či petičních akcí, které slouží k prosazování zájmů skupin.

Uvádějí se dva základní typy nástrojů sociální politiky, pro které je důležité hledisko času. První typem je sociální doktrína (dále jen doktrína), což je dlouhodobá směrnice, která by měla vymezovat orientaci sociální politiky v horizontu 10,15 či více let. Doktrína musí respektovat lidská a sociální práva, která jsou zapsána v Listině základních práv a svobod. Jako druhý typ se uvádí určité programy v kratším časovém období. Programy představují spíše nástroje, jak dosáhnout dlouhodobých cílů. Patří zde především kolektivní vyjednávání, což je proces, kdy dochází k jednání mezi sociálními partnery (odborové orgány, zaměstnavatelské orgány aj.) o sociálních skutečnostech. Vyjednávání má předcházet problémům.

Jsou i nástroje, které mají konkrétní aplikační charakter, zejména:

- Sociální příjmy- významný nástroj sociální politiky, jenž je spojen s jejím opatřením. V ČR to jsou především dávky nemocenského a důchodového pojištění, podpory v nezaměstnanosti, dávky státní sociální podpory a peněžité dávky sociální pomoci;
- Sociální služby-slouží k uspokojování specifických potřeb obyvatelstva. Patří sem nejen služby spojené s péčí o staré, neschopné či nemohoucí, ale řadíme zde i služby ve sféře vzdělání, bydlení, poradenství zaměřené na trh práce, psychologické poradenství, poradenství pro alkoholiky atd.;
- Věcné dávky- jsou spojeny především s ochranou zdraví. Uplatňují se v případě sociální pomoci v podobě léků, zdravotnických pomůcek (protézy, invalidní vozíky) a ochranných pracovních pomůcek;
- Účelové půjčky- zvýhodněné půjčky, které pomáhají v různých sociálních situacích. Mohou to být novomanželské půjčky, půjčky na vzdělání aj. Jsou charakteristické okamžitou dostupností a výhodnějšími podmínkami;
- Úlevy a výhody- jsou poskytovány např. studentům, důchodcům, vojákům;
- Státní regulace cen spotřebního zboží- regulace je omezena, ale má plošný efekt.

2.4 Sociální služby

Právní vymezení sociálních služeb je stanoveno v §3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálních službách), který uvádí, že „sociální službou se rozumí činnost nebo soubor činností zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálních začleňování a prevence sociálního vyloučení.“ Sociální vyloučení je stav, kdy je osoba vyčleněna mimo běžný život společnosti,

a v důsledku nepříznivé sociální situace není schopna se do něj zapojit. Pod pojmem sociální začleňování je třeba představit si proces, který pomáhá lidem sociálně vyloučeným nebo lidem ohroženým sociálním vyloučením, aby využili možností a příležitostí, jež jsou jim poskytnuty při zapojení do ekonomického, sociálního a kulturního života společnosti.

Malík Holasová (2014) uvádí, že sociální služby jsou významným nástrojem pro zajišťování lidských práv a základem všeho je přesvědčení, že všichni lidé mají stejnou důstojnost a hodnotu a především jsou si rovni. Dále uvádí, že služby přináší užitek přímo a nikoliv přes hmotné statky. Služby plní potřeby zákazníků (jedinců), ale i potřeby poskytovatelů služeb. U poskytovatelů jde o naplňování finančních potřeb (zajišťování zdrojů pro realizaci poslání organizace), sociálních potřeb (udržování dobrého sociálního klima), potřeb ohledně zaměstnanosti (vytváření nových pracovních míst) a psychologických potřeb (např. vnímání vztahu mezi klientem a pracovníkem a jejich kvality). Na straně zákazníka dochází k naplňování instrumentálních potřeb (účel, proč je služba využívána) a potřeb psychologických (např. spokojenost klienta, důvěra).

K základním oblastem sociálních služeb řadíme sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Jsou poskytovány bezúplatně nebo za úplatu. Sociální služby lze členit podle naléhavosti a trvání potřeby nebo podle druhu potřeby.

Podle naléhavosti rozlišujeme:

- Informační služby- odborné poskytnutí informací, jak řešit situaci vlastními silami;
- Intervenční služby- reagují na momentálně vzniklou potřebu a snaží si jí zabránit;
- Podporující služby- vyrovnávají handicap jedince, který si neumí sám pomoci;
- Pečovatelské služby- usnadnění života lidem, kteří mají trvajících nebo těžko odstranitelných sociálních potřeb.

Podle druhu potřeby dělíme sociální služby na:

- Ochranné služby- ochrana lidských práv před úřady a na veřejnosti;
- Poradenské služby- podávají informace k možnému řešení problémů;
- Krizové služby- pomoc při vzniku mimořádných událostí, např. hromadná neštěstí;
- Asistenční, terénní a pečovatelské služby- služby poskytované v místě bydliště nebo tam, kde se osoba nachází;

- Ambulantní služby- uspokojování potřeb klientů ve střediscích nebo technicky a personálně vybavených místech, a to bez ubytování;
- Pobytové služby- sociální péče prováděná v pobytových zařízeních.

2.5 Formy sociálních služeb

Sociální služby se poskytují formou pobytových, ambulantních a terénních služeb.

Pobytové (ústavní) služby se zabývají péčí o staré nebo zdravotně postižené občany, kteří nejsou schopni samostatného života. Jedná se o ubytování, stravu, zdravotní a ošetrovatelskou péči, různé společenské aktivity, rehabilitace aj.

Zařízení poskytující ubytovací služby:

- Ústavy pro zdravotně postižené občany - dle postižení jsou ústavy pro mentálně či tělesně postižené a pro postižené s kombinovanými vadami. Taktéž jsou ústavy pro děti i dospělé;
- Domovy pro seniory - péče o staré osoby, jež vyžadují komplexní péči. Za pobyt se platí stanovený poplatek, který si hradí obyvatel ústavu nebo jeho zástupce;
- Penziony pro seniory - domovy důchodců s volnějším režimem a vlastním zařízením;
- Domovy s pečovatelskou službou - ubytování ve vlastních uzavřených bytech, kde jsou k dispozici pečovatelské služby.

Existuje i provizorní, prozatímní a dočasné ubytování:

- Ubytovny pro osamělé matky s dětmi - řešení krizových situací matek při ohrožení jejich základních životních potřeb i potřeb dítěte. V zařízeních mají ubytování a podílí se vlastními silami na chodu;
- Azylové domy pro bezdomovce - ubytovny, kde mohou lidé zůstat za určitých podmínek a podílejí se na chodu zařízení. Jedná se především o osoby, které se nemají kam vrátit (např. po výkonu trestu), jedince s osobními problémy a osoby, které musely opustit byt;
- Noclehárny - instituce pro přespávání osob, které se večer otevrou a ráno uzavrou. Např. bezdomovcům poskytují podmínky k přežití.

K ubytovacím službám lze zařadit i komunity, které osobám pomáhají při zvládání vlastních sociálních problémů. Jedná se o skupinové terapie, které pomáhají především

drogově závislým osobám. Dále zde patří i zařízení pro společensky nepřizpůsobivé občany, jako jsou detenční, záchytné ústavy, kde se jedná o trvalý pobyt občanů, kteří nejsou schopni žít samostatně a potřebují být pod dohledem. Předchází tak k opakované trestné činnosti. Také jsou zde zařízení pro pomoc závislým osobám na alkoholu nebo drogách. Jedná se především o nevládní organizace, které pomáhají závislým osobám, a o sociální poradenství a opatření ke snížení rizika přenosu nemocí.

Ambulantní služby jsou ty, za kterými osoba dochází, je doprovázena nebo dopravována do zařízení, avšak není zde ubytována. Obecným smyslem je poskytování následujících služeb:

- Denní služby - jsou určeny především pro zdravotně postižené děti nebo dospělé, důchodce, bezdomovce atd. Jde o zajištění patřičné péče, pokud rodina o tyto osoby nemůže pečovat celý den;
- Služby pro chudé - pro osoby bez příjmů, bez přístřeší. Jedná se o hygienické, zdravotní a stravovací služby nebo i noclehárny;
- Specializované sociální -terapeutické služby;
- Specializované sociálně - rehabilitační služby;
- Služby preventivní povahy.

Terénními službami rozumíme služby poskytované v přirozeném sociálním prostředí a taktéž se nazývají jako domácí péče. Jedná se o pečovatelskou službu, osobní asistenci (asistenční služby) či terénní programy pro ohroženou mládež. U terénních programů jde o vyhledávání, navazování kontaktů a poskytování pomoci v přirozeném prostředí klienta. Jedná se o preventivní charakter služby, kdy jde o snahu pomoci v dané situaci, ale důležité je také předcházet vážným důsledkům. Asistenční služby jsou určeny zdravotně postiženým lidem, kteří si nejsou schopni obstarat věci běžného života pomocí vlastních sil. Jde i o pomoc v rodině se zdravotně postiženým člověkem, o kterého se nemohou starat celý den. Pečovatelské služby jsou zaměřeny na obstarávání podpůrných služeb pro samostatný život v přirozeném sociálním prostředí. Jedná se především o dovoz jídla, úklid či údržba, praní a žehlení či nákupy. Tím vyrovnávají sníženou soběstačnost člověka. Dochází zde k oddalování ústavního zaopatření a prodlužování období nezávislosti člověka. Do pečovatelských služeb patří i činnost středisek osobní hygieny, které poskytují možnost hygienické očisty, koupele či manikúry aj. Veškeré činnosti jsou vykonávány pod vedením kvalifikovaných sociálních pracovníků. Služby jsou poskytovány nejen starým občanům, ale

i dětem a rodinám, pokud je narušen řádný provoz rodiny (patří zde i onemocnění rodičů). Pro překonání sociální události jsou zřízena střediska pro krátkodobé ubytování dětí.

2.6 Oblasti sociálních služeb

Sociální služby lze rozdělit do tří odvětví podle služeb, které poskytují. Služby jsou poskytovány pomocí sociálního poradenství, sociální péče a sociální prevence.

Sociální poradenství

Sociální poradenství se rozlišuje na základní a odborné poradenství.

Zákon o sociálních službách v §37 uvádí, že „*základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace.*“ Základní informace poskytuje orgán státní správy, jelikož je to většinou místo prvního kontaktu pro občany. Kvůli nevědomosti občanů o sociálních dávkách a službách je třeba informovat je o jejich možnostech, pomocí např. informačních středisek nebo občanských poraden.

Specializované neboli odborné sociální poradenství je zaměřeno na určitý okruh činností. Poradenství působí preventivně, kde jde o předmanželské a manželské poradenství, rodinné poradenství a poradenství pro volbu povolání. Dále působí terapeuticky, jako je poradenství specializované na různé druhy chorob (alkoholismus, hubnutí, stárnutí aj.), poradenství v nezaměstnanosti a poradenství meditace. Poslední působnost se nazývá rehabilitační, kde patří poradenství v rehabilitační péči, postpenitenciární poradenství (jedinci po výkonu trestu), je zde řazeno i poradenství pro azylanty a uprchlíky, kteří potřebují pomoc se začleněním.

Služby sociální péče

Sociální péče napomáhá osobám při zajištění jejich fyzické, ale i psychické soběstačnosti. Cílem služeb je zapojit osobu do běžného života společnosti, zajistit jim důstojné zacházení a prostředí v nejvyšší možné míře. Zákon o sociálních službách v §39 - §52 vymezuje následujících 14 služeb sociální péče:

- Osobní asistence – pomoc osobám, jež potřebují pomoc jiné osoby, a to z důvodu zdravotního postižení, chronického onemocnění, nebo osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku;

- Pečovatelská služba – služba poskytovaná osobám se zdravotním postižením, chronickým onemocněním nebo osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku a rodinám s dětmi, které vyžadují pomoc jiné osoby. Jsou poskytovány v podobě terénních nebo ambulantních služeb;
- Tísňová péče – distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami s vysokým rizikem ohrožení zdraví a života;
- Průvodcovské a předčitatelské služby – služba poskytovaná osobám se špatnou orientací a komunikací, která pomáhá při vyřizování jejich záležitostí. Jsou poskytovány v podobě terénních nebo ambulantních služeb;
- Podpora samostatného bydlení - terénní služba pro osoby se zdravotním postižením, chronickým či duševním onemocněním;
- Odlehčovací služby - poskytování služby osobám zdravotně postiženým, chronického onemocnění nebo osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku za účelem umožnění nezbytného odpočinku pečující osobě;
- Centra denních služeb – ambulantní služby ohledně pomoci při osobní hygieně, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při obstarávání osobních záležitostí atd.;
- Denní stacionáře – ambulantní služby týkající se osobní hygieny, výchovné a vzdělávací činnosti, poskytnutí stravy aj.;
- Týdenní stacionáře - podoba denních stacionářů s poskytováním pobytových služeb;
- Domov pro osoby se zdravotním postižením – pobytové služby pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby;
- Domov pro seniory- pobytové služby pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku vyžadující pravidelnou pomoc jiné osoby;
- Domovy se zvláštním režimem - pobytové služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu chronického onemocnění nebo závislosti na návykových látkách a osobách s různými typy nemocí jako např. Alzheimerova choroba. Služby jsou přizpůsobovány dle specifických potřeb osoby;
- Chráněné bydlení - pobytové služby osobám se zdravotním postižením, chronickým onemocněním nebo osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, ve formě skupinové či individuálního bydlení;

- Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče - pobytové sociální služby pro osoby, které nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné osoby, a proto nemohou být propuštěny, dokud jim není zabezpečena pomoc jinou osobou.

Tab. 2.1 dokumentuje, že počet domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem ve sledovaném období poměrně roste. Naproti tomu počet Center denních služeb prudce klesl v roce 2014 na pouhých 8 zařízení. V období 2010-2014 byl zaznamenán největší nárůst zařízení sociální péče u Domovů se zvláštním režimem, kde se v tomto období zvýšil jejich počet o 87 zařízení.

Tab.2.1 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních sociální péče

	2010	2011	2012	2013	2014
Domovy pro seniory	466	471	480	491	500
Domovy se zvláštním režimem	176	189	210	228	263
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	219	211	212	212	210
Centra denních služeb	85	85	85	86	8
Týdenní stacionáře	66	62	67	65	63

Zdroj: ČSÚ. *Sociální služby poskytované v zařízeních sociální péče*. 2015. Vlastní zpracování.

Služby sociální prevence

Služby sociální prevence jsou vymezeny v zákoně o sociálních službách v § 53, kde se uvádí: *Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.*“ Dále § 54 - § 70 popisují následující služby:

- Raná péče – podpora rodiny s dítětem ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené nebo je v nepříznivém zdravotním stavu v podobě terénních služeb, popřípadě ambulantních služeb;
- Telefonická krizová pomoc – pomoc při řešení obtížných životních situací osobám, které se nacházejí v ohrožení zdraví nebo života;
- Tlumočnické služby – terénní služby poskytované osobám s poruchami komunikace především z důvodu smyslového postižení;
- Azylové domy – pobytové služby pro osoby, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci ohledně bydlení;
- Domy na půli cesty – pro osoby do 26 let, které opustily dětský domov a pro osoby, které byly propuštěny z vězeňského zařízení nebo ochranné léčby;
- Kontaktní centra – úkolem center je snižovat sociální a zdravotní rizika spojené se zneužíváním drog;

- Krizová pomoc - služba poskytovaná osobám v situaci ohrožení života nebo zdraví na přechodnou dobu;
- Intervenční centra – pomoc osobám, které byly vykázány ze společného obydlí z důvodu ohrožení násilným chováním vykázané osoby. Dále také osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí, na jejich žádost;
- Nízkoprahová denní centra – pomoc osobám bez přístřeší;
- Sociální aktivizační služby pro rodiny s dětmi – pomoc rodinám s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen kvůli krizové sociální situaci rodičů, kteří nejsou schopni ji vyřešit;
- Sociální aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením - služby pro osoby se zdravotním postižením a v důchodovém věku, jež jsou ohroženy sociálním vyloučením;
- Sociálně terapeutické dílny - pomocí sociálně pracovní terapie dochází k podpoře zdokonalování pracovních návyků osob se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního stavu;
- Terapeutické komunity - služby poskytované osobám závislým na návykových látkách nebo osobám s chronickým duševním onemocněním, jež se snaží o začlenění do běžného života;
- Terénní programy – úkolem je vyhledat osoby s rizikovým způsobem života, u kterých je ohrožen život, a minimalizovat rizika spojené se způsobem jejich života;
- Sociální rehabilitace – specifické činnosti vedoucí k rozvoji specifických schopností a dovedností a snaha o samostatnost a nezávislost osob.

Z Tab. 2.2 je patrné, že počet Domů na půli cesty od roku 2012 klesá, což se však nedá říci o Intervenčních centrech, které si od roku 2011 udržují stále stejný počet. U služeb sociální rehabilitace je zaznamenán nejvyšší počet změn z vybraných zařízení, kdy se jejich počet mezi roky 2012-2013 zvýšilo 13 zařízení poskytující tuto službu. Avšak v průběhu období 2010-2014 největší nárůst, a to ze 106 na 131 zařízení, zaznamenaly sociálně terapeutické dílny.

Tab.2.2 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních sociální prevence

	2010	2011	2012	2013	2014
Sociální rehabilitace	266	251	261	263	276
Azylové domy	201	205	214	215	211
Domy na půl cesty	42	36	41	34	35
Sociálně terapeutické dílny	106	112	119	123	131
Intervenční centra	17	18	18	18	18
Terapeutické komunity	16	16	17	16	16

Zdroj: ČSÚ. *Sociální služby poskytované v zařízeních sociální péče*. 2015. Vlastní zpracování.

2.7 Provozování sociálních služeb

Poskytovatelé jsou zpravidla veřejné a soukromé právnické osoby, které musí splňovat podmínky stanovené zákonem o sociálních službách. Pokud fyzická osoba chce být poskytovatelem sociálních služeb, musí mít živnostenské oprávnění. Každý poskytovatel sociálních služeb ve zdravotnickém zařízení ústavní péče, dětského domova a speciálního lůžkového zdravotnického zařízení hospicového typu musí být registrován. Při žádosti o registraci musí poskytovatelé splňovat následující podmínky:

- prokázaná odborná způsobilost všech zaměstnaných osob v zařízení;
- bezúhonnost těchto osob;
- zajištění všech hygienických, technických a materiálních podmínek;
- vlastnické či jiné právo na objekt služeb;
- ekonomická solventnost;
- pro případ vzniku škody při poskytování služeb je třeba mít pojistnou smlouvu.

Při jakýchkoliv změnách údajů o registraci je poskytovatel povinen do 15 dnů tuto událost oznámit. Registrační orgán (krajský úřad nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR) rozhoduje registraci a zároveň kontroluje plnění podmínek. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen ministerstvo) je správcem registru poskytovatelů sociálních služeb v elektronické podobě a krajské úřady vedou tyto registry v listinné podobě.

2.8 Financování sociálních služeb

V odborném časopise FÓRUM sociální politiky (Průša, 2015, s. 2-9) je uvedeno, že mechanismus financování sociálních služeb je kvalitní a současně výhledově předvídatelný. Je třeba si vybrat správné nástroje financování a je vhodné je kombinovat, jelikož každá specifická sociální situace vyžaduje kombinaci nástrojů financování. Financování sociálních služeb je vícezdrojové a obecně lze vymezit čtyři základní zdroje financování:

- Soukromé zdroje- uvádějí se příjmy (dle právní legislativy), majetek (zdroje z prodeje majetku), vyživovací povinnost rodiny (služby hrazeny z příjmů);
- Finanční dávky- dochází k zapojení uživatele do vytváření sítě služeb. Řadí se zde plošná dávka (kompenzace znevýhodnění), příjmově testovaná dávka (po vyčerpání soukromých příjmů), zdrojově testovaná dávka (po využití zdrojů pro zajištění potřebné péče);
- Garance dostupnosti služeb- stát zajišťuje potřebné služby. Při věcném plnění stát poskytuje služby a ze 100% hradí náklady. Dále je zde vyrovnávací platba, kdy stát doplácí rozdíl mezi skutečnou a sjednanou cenou od uživatele. V neposlední řadě jsou zde podpory poskytovatelů, kdy stát poskytuje granty a dotace;
- Pojištění – možná spojitost se zdravotním pojištěním.

Poskytovatele sociálních služeb

Poskytování sociálních služeb je financováno ze státního rozpočtu poskytovatelům služeb, kteří jsou zapsáni v registru. Financují se běžné výdaje, které jsou v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Prostřednictvím rozpočtů krajů lze poskytovat dotace, o které si příslušný kraj musí zažádat u ministerstva, které na základě procentního podílu kraje z celkové výše prostředků stanoví výši dotace. Dotace se poskytují na podporu sociálních služeb s celostátním či nadnárodním charakterem, jejíž povaha je rozvojová, především v oblasti vzdělávání pracovníků, podpora kvality služeb a zpracování plánu obcí a krajů v případě mimořádných událostí (např. požár, průmyslová havárie). Největší podíl z poskytovaných dotací je určen na pobytové služby, např. v roce 2012 tento podíl činil 84,18 % z celkového objemu dotací na sociální služby (Marek, 2013). Krajské úřady provádí finanční kontrolu využívání dotací a následně předkládají ministerstvu přehled o jejich čerpání. Kraj či obec mohou taktéž poskytnout účelové dotace ze svého rozpočtu dle rozpočtových pravidel.

Je dáno, že veřejné sociální služby jsou zejména hrazeny z veřejných rozpočtů. Soukromé sociální služby jsou financovány z vlastních příjmů, z darů od fyzických a právnických osob, z účelových dotací z veřejných rozpočtů. Financování sociálních služeb může probíhat i v rámci Strukturálních fondů Evropských společenství a pomocí další programů společenství.

Uživatelé sociálních služeb

Sociální služby jsou poskytované zdarma, za částečnou úhradu nebo za plnou úhradu, která je sjednána ve smlouvě. Náklady si hradí osoba uvedená ve smlouvě. Pokud však osoba nemá dostatečný příjem, může se domluvit s osobou blízkou (nebo jinou právnickou či fyzickou osobou) na úhradě nebo spoluúčasti úhrady těchto nákladů. Příjem této osoby, která je uvedena ve smlouvě, se rozumí příjem vymezen podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

K sociálním službám, které jsou poskytované zdarma, jsou řazeny služby:

- „a) sociální poradenství,*
- b) raná péče,*
- c) telefonická krizová pomoc,*
- d) tlumočnické služby,*
- e) krizová pomoc,*
- f) služby následné péče, s výjimkou základních činností poskytovaných podle §64 odst. 3,*
- g) sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi,*
- h) sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením,*
- i) terénní programy,*
- j) sociální rehabilitace s výjimkou základních činností poskytovaných podle §70 odst. 3,*
- k) sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež,*
- l) služby sociálně terapeutických dílen s výjimkou základní činnosti poskytované podle §67 odst. 2 písm. b),*
- m) sociální služby intervenčních center“ (Zákon č. 108/2006 Sb.).*

Služby, které se poskytují za částečnou nebo úplnou úhradu, jsou uvedeny v zákoně o sociálních službách v § 73, kde je také uveden způsob výpočtu úhrady. V případě pobytových služeb se hradí ubytování, strava a péče ve sjednaném rozsahu. Bývá individuálně stanovena výše maximální úhrady. *„Po úhradě za ubytování a stravu při poskytování*

pobytových služeb v týdenních stacionářích musí osobě zůstat alespoň 25 % jejího příjmu, a při poskytování pobytových služeb v pobytovém zařízení musí osobě zůstat alespoň 15 % jejího příjmu“(Zákon č. 108/2006 Sb.). K ochraně klienta slouží registrace poskytovatelů, kontrola a dodržování služeb aj.

Cena sociálních služeb se liší podle jednotlivých krajů a podle poskytovaných služeb. Cena v pobytových zařízeních se řídí cenou za 1 lůžko na den bez ohledu na to, zda je obsazeno. V roce 2012 Domov pro seniory měl průměrnou cenu za lůžko stanovenou na 721,6 Kč, průměrná cena u Domova se zvláštním režimem činila 966,7 Kč. Cena hodiny přímé práce s klientem v ambulantních zařízeních v roce 2012 činila v průměru 257,1 Kč a z důvodu skupinové klientohodiny se cena pro jedince pohybovala okolo 50 Kč. Při celkovém zaměření na pečovatelské služby byla cena přepočtené hodiny práce stanovena na 410,38 Kč, přitom ceny osobní asistence dosahovaly poloviční výše průměrné ceny za pečovatelské služby (Marek a kol., 2013).

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je poskytován osobám, které potřebují pomoc jiné fyzické osoby při péči o sebe sama z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Příspěvek slouží osobám pro financování sociálních služeb. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku je zdravotní stav žadatele. Krajská pobočka Úřadu práce stanoví tzv. stupeň závislosti na péči podle toho, jak je osoba schopná se o sebe postarat a následně je ohodnocena body. Nárok na příspěvek nemá osoba mladší jednoho roku a osoba mladší 18 let je posuzována jinak než osoby starší 18 let. Uvádějí se celkem čtyři stupně závislosti:

- I (lehká závislost)- osoba, která není schopna zvládat 3 nebo 4 základní životní potřeby z důvodu dlouhodobého nepříznivého stavu;
- II (středně těžká závislost)- osoba, která není schopna zvládat 5 nebo 6 základních životních potřeb z důvodu dlouhodobého nepříznivého stavu;
- III (těžká závislost)- osoba, která není schopna zvládat 4 nebo 8 základních životních potřeb z důvodu dlouhodobého nepříznivého stavu;
- IV (plná závislost)- osoba, která není schopna zvládat 9 nebo 10 základních životních potřeb z důvodu dlouhodobého nepříznivého stavu, a zároveň potřebuje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné osoby.

Za základní životní potřeby při posuzování se považuje:

- orientace,
- tělesná hygiena,
- mobilita,
- výkon fyziologické potřeby,
- komunikace,
- oblékání a obouvání,
- péče o domácnost,
- osobní aktivity,
- stravování,
- péče o zdraví.

Pro uznání je třeba, aby existovala příčina mezi poruchou schopností a ztrátou schopností, sloužící ke zvládnutí základních životních potřeb. Hodnotí se zde i schopnost používání běžných dostupných pomůcek, zdravotnických pomůcek nebo vybavení např. domácnosti.

O příspěvek na péči je třeba požádat. Následně žadatel a oprávněná osoba musí podstoupit sociální šetření pro ověření nároku na příspěvek. Příjemce je povinen jakoukoliv změnu nahlásit do osmi dní od uskutečnění této změny. Dále je povinen příspěvek využívat na zajištění pomoci buď osobou blízkou, nebo poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru. Výše příspěvku pro osoby starší 18 let je stanovena na 800 Kč až 12 000 Kč. Krajská pobočka Úřadu práce rozhoduje o udělení příspěvku na péči a také je pověřena vyplácením příspěvku, a to každý měsíc. Příjemcem příspěvku na péči je osoba, které je osoba zdravotně nepříznivá svěřena do péče.

Nárok na příspěvek na péči vzniká dnem splnění podmínek a nárok na výplatu příspěvku vzniká dnem podání žádosti. Kontrolu správného využívání příspěvku na péči má na starost krajská pobočka Úřadu práce a informační systém o poskytování vede ministerstvo.

Financování ošetrovatelské péče v pobytových zařízeních a lůžkových zdravotnických zařízeních

Pro řešení problému ohledně financování sociálních služeb přispěl zákon o sociálních službách, který určil poskytovatelům pobytových služeb, aby zajistili zdravotní péči osobám

využívající jejich služeb. V těchto zařízeních musí být osoby, které mají odbornou zdravotnickou způsobilost. Negativní však byla skutečnost, že vznikly rozdíly ve financování mezi zdravotní péčí v pobytových zařízeních a sociální péčí v lůžkových zdravotnických zařízeních. Další negativum je připsáno registraci, kdy zdravotnické zařízení se službami ústavního charakteru nemusí být registrováno. Vzniká zde i velký ekonomický problém, kdy skutečné náklady na péči nejsou pokryty od zdravotních pojišťoven. Tím dochází ke skrytému financování z jiných zdrojů, především z účelových darů.

2.9 Kvalita sociálních služeb

Kvalita vypovídá o určité vlastnosti či hodnotě objektu. Jako synonymum lze používat slovo jakost, ovšem v sociální oblasti je vhodnější kvalita. Uvádí se objektivní kvalita, která souvisí s hodnocením poskytovatele služeb, a kvalita subjektivní, tedy hodnocení ze strany zákazníka. Nelze přesně definovat pojem kvalita, jelikož souvisí s osobními normami, hodnotami a očekáváním. Kvalita není jen o tom, jak efektivně služba funguje, ale jak se klient cítil při poskytování služby. Kvalitní sociální služby vycházejí z očekávání, osobních cílů a požadavků klientů. Dále také souvisí s nenarušováním lidských a osobních práv klientů. Kvalita je součástí řízení organizace, jelikož je nutno ji řídit a plánovat.

Při popisu kvality se poskytují doporučení, jak by měla vypadat. Nejprve je třeba si uvědomit, jakou službu organizace poskytuje. Dalším krokem je cílová skupina, tedy komu se služba poskytuje. Dále je zapotřebí zvolit si, jaké metody či nástroje chce organizace využívat. Posléze je třeba zaznamenat, co vše je potřeba k zajištění kvality, co se týče vybavení, klasifikace personálu aj. V konečném popisu je třeba si stanovit, jaké výsledky by měly vzniknout, tudíž jaká by měla být výsledná kvalita. Lze ji vyjádřit pouze relativně, což ve výsledku znamená porovnání skutečností s požadovanou hodnotou. Existují dva druhy kvality a to buď kvantitativní (měřitelná; spokojenost zákazníka, kapacita zařízení atd.), nebo kvalitativní (neměřitelná; úroveň důvěry, ochrana práv klienta aj.).

Kvalita je spojena s naplňováním standardů, jež jsou spojeny s akreditací, inspekci či auditem. Pomocí standardů lze vytvářet a měřit efektivnost systému kvality. Standarty jsou pomocné při ověřování kvality sociálních služeb a taktéž by měly být pravidelně hodnoceny a rozvíjeny, tudíž mají pouze omezenou platnost.

3 Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace

3.1 Charakteristika Domova Slunečnice Ostrava, p. o.

Statutární město Ostrava vykonává podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, zřizovatelskou funkci vůči příspěvkovým organizacím, které poskytují sociální službu občanům města. Jedná se především o pobytové služby domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem, které slouží převážně seniorům. Dále i osobám se zdravotním či chronickým duševním onemocněním. Mezi zařízení, jež spadají pod Statutární město Ostrava, patří také Domov Slunečnice Ostrava, příspěvková organizace, který vznikl roku 2001, a to díky sloučení dvou organizací Domova důchodců (1965) a Penzionu pro seniory (1975).

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. (dále jen příspěvková organizace) poskytuje pobytové služby, které patří k hlavní činnosti organizace, a to v podobě domova pro seniory a domova se zvláštním režimem. Do konce roku 2012 příspěvková organizace poskytovala i službu centra denních služeb. Příspěvková organizace taktéž poskytuje hospodářskou činnost, a to v podobě pronájmu nebytových prostor (společenské sály), možnosti ubytování návštěv ve vybudovaných hostovských pokojích (nejen klientů) a možnosti stravování pro externí zájemce.

Poskytované sociální služby jsou v souladu s principy Etického kodexu zaměstnanců Domova Slunečnice Ostrava, p. o. Organizace se snaží o dodržování základních práv a svobod uživatelů, respektování jejich volby, diskrétnosti, flexibility, dále o profesní přístup a dodržování rovnocennosti mezi klienty a pracovníky.

Centrum denních služeb fungovalo od roku 2007 do konce roku 2012. Příspěvková organizace zde poskytovala osobní hygienu, stravu, výchovnou a vzdělávací činnost, sociální terapeutickou činnost a umožňovala větší kontakt se společností. K těmto službám radila i rozvoz klientů do zařízení a zpět domů. Z důvodů nevyužití 100 % kapacity zařízení, tato služba musela být zrušena.

Domov pro seniory jako své hlavní poslání vnímá podporu a pomoc seniorům, kteří nemohou žít sami ani za pomoci blízkých či terénních sociálních služeb. Pomocí pobytových sociálních služeb se organizace snaží zachovat běžný způsob života seniorů v co nejvyšší

možné míře. Dále se snaží o zajištění plnohodnotného, kvalitního a aktivního prožití stáří ve společnosti svých vrstevníků. Pracovníci organizace se snaží respektovat potřeby klientů, vyhovět jejich požadavkům a především jim zachovat lidská práva a svody, které mají. Mezi hlavní cíle domova pro seniory patří podpora uživatelů zachovat si své dosavadní schopnosti, realizovat služby dle individuálních potřeb a přání uživatelů, pomoc při vyřizování osobních i finančních záležitostí, snaha o podporu styku s rodinou uživatele a možnosti účastnit se společenského života v domově i mimo něj a také pomoc nově příchozím zvládnout přechod a vytvořit jim podmínky pro udržení jejich zvyklostí.

Domov pro seniory má stanovené podmínky pro osoby, které mohou využívat jejich služeb. Jsou to osoby, které potřebují pomoc při péči o svou osobu, patří do věkové skupiny 65 a více let a především žijí ve městě Ostrava a přilehlém okolí. Organizace přijímá všechny osoby, které splňují dané podmínky, avšak pokud jim to kapacita domova pro seniory dovolí.

Domov se zvláštním režimem poskytuje pomoc a podporu osob se stařeckou demencí, Alzheimerovou demencí nebo jinými typy demencí, které potřebují pomoc jiné osoby a organizace jim tak poskytuje bezpečné a důstojné prostředí, zároveň podporuje jejich soběstačnost a samostatnost dle individuálních možností a schopností. Domov se zvláštním režimem má nastaveny cíle, které se snaží co nejvíce dodržovat. Patří zde především podpora a rozvoj soběstačnosti, nastavení služby tak, aby byla v souladu s potřebami a přáním uživatele, snaha o motivaci vedoucí k aktivnímu životu (např. zapojení zájmových aktivit), dále vytvoření bezpečného a důstojného zázemí a snížení rizika sociálního vyloučení. Cílovou skupinu tvoří taktéž osoby 65leté a víceleté, které žijí ve městě Ostrava a v přilehlém okolí, ale jde především o osoby trpící demencí, jako je třeba Alzheimerova choroba.

Celková kapacita příspěvkové organizace ke dni 31. 12. 2014 je 400 osob. V letech 2010-2012 byla kapacita Domova pro seniory (§49) stanovena ve výši 328 osob a Domova se zvláštním režimem ve výši 72 osob. Tyto hodnoty se v letech 2013 a 2014 změnily a organizace zvedla kapacitu Domova se zvláštním režimem na 90 osob, tím se snížila kapacita Domova pro seniory na 310 osob. Kapacita zařízení byla v období 2010-2014 zcela zaplněna.

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. byl zařazen do systému Značky kvality, kdy se hodnotí kvalita sociálních služeb Domov pro seniory. Jde o systém posuzování kvality založený na tzv. „udělování hvězdiček“, kdy maximální počet získaných hvězdiček je pět. Hodnotí se důležité aspekty z pohledu uživatele, a to jsou ubytování, stravování, volný čas

a kultura, partnerství, péče. Při celkovém hodnocení Domov Slunečnice Ostrava, p. o. získal čtyři hvězdičky. Organizace se také zapojila do projektu E-Qalin 2012/2013, jenž má za úkol adaptovat jiný systém pro hodnocení kvality v sociálních službách na české podmínky.

3.2 Činnost Domova Slunečnice Ostrava, p. o.

Celková kapacita zařízení je stanovena na 400 uživatelů, kdy poskytuje sociální službu domov pro seniory (§49) a domov se zvláštním režimem (§50). Zde došlo ke změnám od roku 2013. Souhrnný přehled obsazenosti zařízení je zaznamenán v příloze č. 1. Jak je možno vidět v Tab. 3.1, kapacity nejsou zcela naplněny, a to z toho důvodu, že byl zaznamenán aktuální stav ke dni 31. 12. daného roku, což však neznamená, že příspěvková organizace své kapacity nezaplnila. Příspěvková organizace každým rokem přijímá velké počty uživatelů, kdy v roce 2014 tito nově přijatí uživatelé činili 31 % celkové kapacity zařízení. Z tabulky 3.1 je taky zřejmé, že zařízení tohoto typu jsou využívány především ženami, a to z toho důvodu, že ženy se dožívají vyššího věku, a tudíž jejich počty jsou výrazně v přebytku. V roce 2008 činil průměrný věk uživatelů 82 let a při porovnání s rokem 2014 se tento věk zvýšil o 2 roky, tedy na 84 let. V této tabulce jsou i rozděleny počty osob dle jejich zdravotního stavu, jak je patrné, stav uživatelů s poruchou intelektu výrazně poklesl, a v roce 2013 se dokonce dostal na nulovou hodnotu. Největší zastoupení mají osoby mobilní s pomocí druhé osoby, popř. s pomůckami, osoby s demencí a osoby s psychiatrickou diagnózou.

Tab. 3.1 Vybrané ukazatele příspěvkové organizace v letech 2010-2014

	2010		2011		2012		2013		2014	
	§49	§50	§49	§50	§49	§50	§49	§50	§49	§50
kapacita zařízení	328	72	328	72	328	72	310	90	310	90
počet uživatelů celkem	321	68	324	68	320	69	304	86	301	90
počet přijatých uživatelů ve sledovaném období	71	18	70	20	81	37	71	38	81	44
počet uživatelů dle pohlaví										
muži	60	29	59	28	57	29	61	30	55	30
ženy	261	39	265	40	263	40	243	56	246	60
průměrný věk uživatelů (v letech)	82,2	81,7	82,7	82,2	83,2	82,1	83,9	82,5	84,9	83
zcela mobilní	64	32	75	32	69	12	83	39	85	46
mobilní s pomocí druhé osoby popř. pomůcky	166	24	146	25	179	19	169	42	158	32
se zrakovým postižením	27	5	39	5	33	4	38	7	75	36
se sluchovým postižením	49	14	62	7	65	27	59	10	76	20
s demencí	128	59	118	65	125	55	138	99	140	89
s psychiatrickou diagnózou	103	32	110	35	128	42	134	42	134	57
s poruchou intelektu	23	3	22	2	2	1	0	0	3	1

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Následující tabulka 3.2 zachycuje počty uživatelů příspěvkové organizace z pohledu příspěvku na péči (dále jen PNP) a průměrný měsíční výdaj na lůžko. To vše je rozděleno dle poskytované sociální služby. Příspěvek na péči se rozděluje do čtyř stupňů (viz podkapitola 2.8) dle zdravotního stavu žadatele, který se vyhodnocuje dle pomoci jiné fyzické osoby při péči o svou osobu z důvodu nepříznivého zdravotního stavu, kterou žadatel vyžaduje. Příspěvek na péči tedy slouží na financování této pomoci (sociální služby) a stav žadatele vyhodnocuje krajská pobočka Úřadu práce.

Při pohledu na sociální službu domov pro seniory (§49) v letech 2010-2012 činí celková kapacita 328 osob a v letech 2013 a 2014 se tato kapacita snížila na 310 osob. Příspěvkové organizace přijímá i osoby bez PNP, tyto počty se snaží postupem let snižovat. Avšak v roce 2014 došlo k nárůstu o 13 osob oproti loňskému roku. Toto snižování je způsobeno snahou organizace o získávání většího počtu finančních prostředků, aby došlo ke krytí veškerých nákladů. Jak je možno vidět v Tab. 3.2, příspěvková organizace si drží stále průměrné počty osob v každém stupni závislosti. Největší rozdíly jsou však zaznamenány mezi léty 2013 a 2014, kdy počet uživatelů stupně I. vzrostl o 36 osob a počet uživatelů stupně II. klesl

o 45 osob. Výraznější nárůst byl zaznamenán také u III. a IV. stupně závislosti. Průměrný měsíční výdaj na lůžko se každým rokem zvyšoval a v průměru dosáhl 22 728 Kč.

Sociální služba domov se zvláštním režimem (§50) v letech 2010-2012 měla kapacitu zařízení 72 osob a v letech 2013 a 2014 byla zvýšena na 90 osob. Nejvíce jsou zde přijímány osoby s plnou závislostí (stupeň IV.) a jejich počty se v průběhu let zvyšují, kdy v roce 2014 dosáhli 44 osob, což činí 49 % celkové kapacity. Příspěvková organizace při poskytování této služby přijímá malý počet osob bez PNP a s I. stupněm závislosti. Při pohledu na průměrný měsíční výdaj na lůžko byl zaznamenán jediný pokles, a to v roce 2011, jinak se tyto výdaje v průběhu let zvyšují a v roce 2014 činí 25 137 Kč.

Tab. 3.2 Rozdělení uživatelů dle stupně závislost 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
celková kapacita	400	400	400	400	400
kapacita dle §49	328	328	328	310	310
počet uživatelů dle stupně PNP					
st.I.	70	68	52	45	81
st.II.	65	70	75	77	32
st. III.	50	58	63	59	79
st. IV.	57	57	71	69	78
bez PNP	79	71	59	54	67
průměrný měsíční výdaj na lůžko (v Kč)	22097	21679	23083	23223	23562
kapacita dle §50	72	72	72	90	90
počet uživatelů dle stupně PNP					
st.I.	5	3	6	6	1
st.II.	14	16	15	12	17
st. III.	21	20	14	30	27
st. IV.	27	27	31	37	44
bez PNP	1	2	3	1	1
průměrný měsíční výdaj na lůžko (v Kč)	23542	23162	24490	24440	25137

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Pracovník v přímé péči

Při poskytování sociálních služeb je taktéž důležité jejich personální zajištění. Zde se bere v úvahu pracovník v přímé péči. Jeho definice je uvedena v zákoně o sociálních službách, a to v §116, kde se uvádí, že pracovníkem je ten, kdo vykonává „*přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb spočívající v nácviku jednoduchých denních činností atd.; základní výchovnou nepedagogickou činnost*

spočívající v prohlubování a upevňování základních hygienických a společenských návyků atd.; pečovatelskou činnosti v domácnosti osoby atd.; pod dohledem sociálního pracovníka činnosti při základním sociálním poradenstvím atd.“ Posuzuje se počet uživatelů na jednoho pracovníka v přímé péči. U domova pro seniory tato hodnota v roce 2013 činila 3,26 uživatelů, což se pohybuje v krizové variantě, která má hranici nastavenou od 2,80 uživatelů. V celém Moravskoslezském kraji byla hodnota 2,82 uživatelů, tedy přímo na hranici krizové varianty. U domova se zvláštním režimem je hodnota krizové varianty nastavena na hodnotě 2,70 uživatelů. Tuto hodnotu Moravskoslezský kraj nepřesáhl a v roce 2013 činila hodnota 2,40 uživatelů na jednoho pracovníka přímé péči. Příspěvková organizace v této sociální službě měla 2,71 uživatelů, a tím byla přesně na úrovni krizové varianty. Tyto krizové varianty jsou způsobeny i nedostatečnými finančními prostředky na mzdy zaměstnanců, které poskytuje zřizovatel (Pracovní skupina č. 9, 2015).

3.3 Hospodaření organizace

Při porovnávání hospodaření, které se týká výnosů a nákladů v letech 2010-2014, se částky a procentní podíly jednotlivých složek budou uvádět jakou součet hlavní činnosti a hospodářské činnosti. Celkový výsledek hospodaření (dále jen VH) v jednotlivých letech je uveden taktéž součtem VH těchto dvou činností, a to z toho důvodu, že díky hospodářské činnosti Domova Slunečnice Ostrava, p. o. není ztrátový v žádném období, které je hodnoceno. Tyto informace byly získány z výkazů zisku a ztrát za období 2010-2014, které jsou uvedeny v příloze č. 2/a a v příloze č. 2/b.

Při pohledu na jednotlivé služby, které organizace poskytuje, je v následujících tabulkách 3.3, 3.4 uvedena soběstačnost každé z nich. Soběstačnost nám ukazuje, že služba si nedokáže vystačit s vlastními příjmy, tudíž je třeba získat vyšší příspěvek na provoz. Centrum denních služeb má soběstačnost velice nízkou, v průměru pouhých 32,1 %. Tato situace je zaznamenána v Tab. 3.3. Jak je možno vidět, hospodářský výsledek je v letech 2010 a 2011 minusový, tudíž v následujícím roce 2012 se navýšil příspěvek na provoz a došlo ke kladnému výsledku hospodaření.

Tab. 3.3 Soběstačnost – centrum denních služeb (v tis. Kč)

	2010	2011	2012
náklady	1239	1267	1213
výnosy bez příspěvku na provoz	409	379	405
ztráta	-830	-888	-808
příspěvek na provoz	765	787	843
HV	-65	-101	35
% soběstačnost	33,01	29,91	33,38

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Při porovnání výnosů a nákladů domova pro seniory došlo v jednotlivých letech ke ztrátě. Díky příspěvku na provoz disponovala tato sociální služba kladným VH, který v roce 2013 činil 5 251 Kč, což byla nejvyšší částka sledovaného období. Jak ukazuje Tab. 3. 4, soběstačnost sociální služby se pohybuje okolo 67,5 %, a tím ukazuje relativně velkou samostatnost domova pro seniory.

Tab. 3.4 Soběstačnost - domov pro seniory (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
náklady	105914	104434	109751	97032	98397
výnosy bez příspěvku na provoz	71710	68812	71670	65526	66963
ztráta	-34204	-35622	-38081	-31506	-31434
příspěvek na provoz	35052	35678	38634	36757	33707
VH	848	56	553	5251	2273
% soběstačnost	67,70	65,89	68,30	67,53	68,05

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Domov se zvláštním režimem vykazuje v porovnání s domovem pro seniory lepší výsledky. Jeho soběstačnost ve sledovaném období se v průměru pohybuje na 73,57 %. Bohužel při pohledu na VH, uvedený v Tab. 3.5, se VH kromě roku 2011 pohybuje v záporných hodnotách. Tyto hodnoty jsou způsobeny poměrně malým příspěvkem na provoz.

Tab. 3.5 Soběstačnost - domov se zvláštním režimem (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
náklady	24495	24201	25298	29396	30180
výnosy bez příspěvku na provoz	18209	18248	18390	21565	22053
ztráta	-6286	-5953	-6908	-7831	-8127
příspěvek na provoz	5503	5998	6619	5012	5867
VH	-783	45	-289	-2818	-2260
% soběstačnost	74,33	75,40	72,69	73,36	73,07

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

3.3.1 Hospodaření organizace za rok 2010

Hodnocení hospodaření je prováděno pomocí analýzy veškerých výnosů a nákladů, které v roce 2010 byly zaznamenány. V následující tabulce (Tab. 3.6) se objevují položky s nulovou hodnotou, a to z důvodu, že v tomto roce tyto náklady nebyly vynaloženy, ale v jiných letech se s nimi počítá.

Tab. 3.6 Hospodaření za rok 2010 (v tis. Kč)

Náklady			Výnosy		
	Hlavní činnost	Hospodářská činnost		Hlavní činnost	Hospodářská činnost
spotřeba materiálu	13807	175	z prodeje služeb	70585	192
spotřeba energie	9819	80	z nároků na prostředky ze SR	4100	
opravy a udržování	908	0	z nároku na prostředky ÚSC	37220	0
ostatní služby	0	0	ostatní výnosy	19272	279
mzdové náklady včetně odvodů	70306	0			
pokuty, penále	0	0			
odpisy DM	23314	0			
náklady z DDM	0	0			
daň z příjmů a dodatečné odvody	0	0			
ostatní náklady	13319	3			
Celkem náklady	131473	175	Celkem výnosy	131177	471
Výsledek hospodaření – 0					

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2010, vlastní zpracování.

Celková náklady v roce 2010 činily 131 648 tis. Kč. V tomto roce byly zaznamenány nulové hodnoty u položek ostatní služby, pokuty a penále, náklady z DDM a daně z příjmů. Největší podíl na nákladech mají mzdové náklady včetně odvodů, jež vyjadřují hrubé mzdy zaměstnanců, a které činily 53,40 % z celkových nákladů, tedy více než polovinu celkových nákladů. Druhou největší položku tvoří odpisy z dlouhodobého majetku. Podíl pod 10 % má spotřeba materiálu, jako např. nákup hygienických prostředků a ostatní náklady, kde se řadí cestovné, pojištění, poplatky peněžním ústavům. Další nezanedbatelnou položkou jsou opravy a udržování, které částkou 908 tis. Kč netvoří ani 1% celkových nákladů.

Celkové výnosy byly v roce 2010 vypočteny částkou 131 648 tis. Kč. Polovina výnosu, přesněji 53,76 %, byla získána z prodeje služeb. Největší podíl na této položce má prodej stravy a pobyt klientů v organizaci, a taktéž péče o klienty. Další významnou složkou jsou výnosy z nároku na prostředky ÚSC (příspěvek na provoz od zřizovatele), které v roce 2010 činily 37 220 tis. Kč, tím představovaly 28,27% podílu na celkových výnosech. K ostatním výnosům řadíme např. fondy, nájmy či nekryté odpisy. Pouhé 3% patří výnosům z nároku na prostředky SR, které představují dotace.

Organizace už v průběhu roku dosahovala minusového výsledku hospodaření. Její snaha o vyrovnaný rozpočet spočívala v zapojení veškerých výnosů a fondů organizace. To se jí do konce roku 2010 povedlo a mohla disponovat s nulovým VH.

3.3.2 Hospodaření organizace za rok 2011

Níže uvedená tabulka, Tab. 3.7, ukazuje strukturu výnosů a nákladů příspěvkové organizace v roce 2011. Dalším významným údajem je uvedení výsledků hospodaření roku 2011.

Tab. 3.7 Hospodaření za rok 2011 (v tis. Kč)

Náklady			Výnosy		
	Hlavní činnost	Hospodářská činnost		Hlavní činnost	Hospodářská činnost
spotřeba materiálu	12818	97	z prodeje služeb	68257	194
spotřeba energie	9839	79	z nároků na prostředky ze SR	4109	
opravy a udržování	1495	0	z nároku na prostředky ÚSC	38354	0
ostatní služby	13244	4	ostatní výnosy	18692	296
mzdové náklady včetně odvodů	68589	0			
pokuty, penále	1	0			
odpisy DM	23512	0			
náklady z DDM	0	0			
daň z příjmů a dodatečné odvody	0	0			
ostatní náklady	224	0			
Celkem náklady	129722	180	Celkem výnosy	129412	490
Výsledek hospodaření – 0					

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2011, vlastní zpracování.

V roce 2011 dosahovaly celkové náklady výše 129 902 tis. Kč. V tomto roce příspěvková organizace disponovala s nulovými položkami, a to náklady z DM a dani z příjmu a dodatečným i odvody. Nejvyšší položkou byly mzdové náklady včetně odvodů v celkové výši 68 589 000, což činilo 52,80 % celkových nákladů. Odpisy DM tvořily 18,10 % a byly považovány za druhou největší položku. Další položky jako spotřeba materiálu, spotřeba energie a ostatní služby (poštovní poplatky, telefonní služby aj.) se pohybovaly v rozmezí 7 - 10 %. Největší rozdíl oproti roku 2010 byl zaznamenán u položky ostatní náklady, kdy v roce 2011 tvořily pouhých 0,17 % oproti 10,17 % z roku 2010. Opravy a udržování taktéž v tomto roce tvoří nepatrnou část celkových nákladu, a to ve výši 1,15 %, tedy 1 495 000 Kč. V tomto roce organizace vynaložila 1 000 Kč na pokuty, penále, manka a škody. Tato položka vzniká např. pozdním zaplacením zdravotní pojišťovně.

Celkové výnosy roku 2011 činily 129 902 000 Kč, kdy opět největší přínos činily výnosy z prodeje služeb ve výši 68 451 000 Kč. Výnosy z nároků na prostředky ÚSC byly 29,53 % a výnosy z nároků na prostředky ze státního rozpočtu 3,16 %. Tyto částky se zhruba

ztotožnily s výnosy z roku 2010. Posledních 14,62 % celkových výnosů tvořily ostatní výnosy, tato částka byla celkem 18 988 tis. Kč.

Príspevková organizace dosáhla v roce 2011 vyrovnaným výsledkem hospodaření, a to díky zapojení Rezervního fondu na krytí nákladů z důvodu nenaplnění plánované výše výnosů. Tyto výnosy se týkaly především oblasti výnosů od zdravotních pojišťoven a ostatní - stravné zaměstnanců. Problémy se zdravotní pojišťovnou jsou způsobené neochotou proplácet všechny úkony, které jsou poskytované klientům organizace.

3.3.3 Hospodaření organizace za rok 2012

Hospodaření v roce 2012 mělo velký přínos, jelikož bylo dosaženo kladného VH, což znamená, že organizace byla v zisku. Tato situace je zaznamenána v Tab. 3.8.

Tab. 3.8 Hospodaření za rok 2012 (v tis. Kč)

Náklady			Výnosy		
	Hlavní činnost	Hospodářská činnost		Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Spotřeba materiálu	13211	106	z prodeje služeb	73452	192
spotřeba energie	9959	78	z nároků na prostředky ze SR	4716	
opravy a udržování	2439	0	z nároku na prostředky ÚSC	41380	0
ostatní služby	13929	4	ostatní výnosy	16505	316
mzdové náklady včetně odvodů	72208	0			
pokuty, penále	25	0			
odpisy DM	23253	0			
náklady z DDM	957	0			
daň z příjmů a dodatečné odvody	0	0			
ostatní náklady	93	0			
Celkem náklady	136074	188	Celkem výnosy	139053	508
Výsledek hospodaření – 299					

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2012, vlastní zpracování.

Celkové náklady roku 2012 byly 136 074 tis. Kč. Organizace v roce 2012 posílala mzdové náklady o 1 945 000 Kč a ty tedy činily 72 208 tis. Kč. V tomto roce Statutární město Ostrava udělilo organizaci odvod do městského rozpočtu ve výši 20 499 Kč. Tento odvod byl

za porušení rozpočtové kázně, které se týkalo neoprávněného použití peněžních prostředků FKSP v předešlém roce. Tudíž celková výše položky pokuty, penále, manka a škody byla ve výši 25 tis. Kč. Tento rok přinesl pouze jednu nulovou položku, a to daň z příjmu a dodatečné odvody. Druhé místo opět zabrala položka odpisy z DM, a to ve výši 18,10 % celkových výnosů. Zbylé položky se pohybovaly pod hranicí 10% a pod hranicí 1 % se nacházely ostatní položky a již zmiňované pokuty, penále, manka a škody.

Príspevková organizace disponovala s finančními prostředky ve výši 73 644 000 Kč. Díky navýšení státní dotace o 600 000 Kč získala organizace větší finanční prostředky. V tomto roce došlo i k navýšení úhrad od klientů, tím se výnosy z prodeje služeb zvedly na částku 73 644 tis. Kč. Organizace měla přidělené finanční prostředky z loterií, díky nimž ušetřila své prostředky a došlo k nákupu povlečení, myček nádobí a zajištění vymalování všech prostor. Toto zvýšení se projevilo ve výnosech z nároků na prostředky ÚSC, které činily 41 380 000 Kč.

Výsledek hospodaření v tomto roce činil 299 000 Kč. Ten se vytvořil se záporného VH z hlavní činnosti a z kladného VH z hospodářské činnosti. Tento zisk byl vytvořen i díky navýšení úhrad klientů, které platilo od 1. 1. 2012.

3.3.4 Hospodaření organizace za rok 2013

Při pohledu na položky výnosů a nákladů nebyly v roce 2013 zaznamenány žádné nulové položky. Tuto skutečnost je možno vyčíst z Tab. 3.9, jež se zabývá výnosy a náklady roku 2013.

Tab. 3.9 Hospodaření za rok 2013 (v tis. Kč)

Náklady			Výnosy		
	Hlavní činnost	Hospodářská činnost		Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Spotřeba materiálu	12788	114	z prodeje služeb	77259	214
spotřeba energie	10160	78	z nároků na prostředky ze SR	4135	0
opravy a udržování	1383	0	z nároku na prostředky ÚSC	37634	0
ostatní služby	14684	4	ostatní výnosy	9153	465
mzdové náklady včetně odvodů	72442	0			
pokuty, penále	2	0			
odpisy DM	13643	0			
náklady z DDM	895	0			
daň z příjmů a dodatečné odvody	88	0			
ostatní náklady	147	0			
Celkem náklady	126232	196	Celkem výnosy	128181	679
Výsledek hospodaření – 2432					

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2013, vlastní zpracování.

Celkové náklady roku 2013 činily 126 232 000 Kč. V tomto roce nejsou zaznamenány žádné nulové položky. Mzdové náklady opět tvoří největší podílovou část, tedy 57,3 %. I přes vysokou částku odpisů DM 13 643 tis. Kč tato položka tvoří pouhých 11,62 %. Srovnatelné procento mají ostatní služby ve výši 14 684 tis. Kč. Vyjma spotřeby materiálu a spotřeby energie se všechny ostatní položky podílí na celkových nákladech menším procentem než 1%. Například pokuty, penále, manka a škody tvoří 0,02 % ve výši 2 000 Kč a jedná se o nedoplatek od pojišťovny, který vznikl při ztrátě kamery. V tomto roce, jako v jediném roce, se objevuje položka daň z příjmu a dodatečné odvody daně ve výši 88 000 Kč, kdy celou částku představoval daň z příjmu organizace.

Rok 2013 přinesl organizaci celkové výnosy o hodnotě 128 181 000 Kč. Organizace v roce 2013 zaznamenala navýšení příjmů z příspěvku na péči a ze zdravotních pojišťoven, které dosáhly vyšších hodnot, než bylo stanovené v plánu organizace. Díky tomuto navýšení výnosy z prodeje služeb tvořily 60,12 %, tyto výnosy kryly náklady, ale i částečně mzdy. Při pohledu na položku výnosy z nároků na prostředky ÚSC se tato částka oproti roku 2012 nijak výrazně nezměnila, ba naopak klesla o 3 mil. Kč. Přitom organizace dostala účelově

vymezenou dotaci pro realizace projektu „Evropské město sportu 2014“ na akci „Sportovní hry seniorů Ostrava!!!“ v celkové výši 80 000 Kč (dotace nebyla v roce 2013 čerpána). Příspěvkové organizaci byla přidělena podpora na základě žádosti o finanční podporu z Operačního programu LZZ, týkalo se to grantového projektu „Vzdělání pracovníků Domova Slunečnice Ostrava v oblasti sociálních služeb“. Projekt je hrazen z prostředků ESF a je spolufinancován ze státního rozpočtu, kdy celková výše projektu byla rozpočtena na částku 3 239 508,28 Kč a je čerpána po dobu tří let. Za rok 2013 získali 647 902 Kč, profinancováno bylo pouze 166 799,71 Kč.

Výsledek hospodaření v roce 2013 činil 2 432 000 Kč, kdy hospodaření v rámci hlavní i hospodářské činnosti dosahovalo kladných hodnot. U hlavní činnosti to bylo způsobeno především pravidelným přehodnocováním PNP a přijímáním nových klientů s vyšším stupněm PNP. Tento zisk byl rozdělen do Fondu odměn 1 500 tis. Kč a do Rezervního fondu, 932 tis. Kč. Výsledek hospodaření byl v tomto roce nejvyšší ze sledovaného období.

3.3.5 Hospodaření organizace za rok 2014

Při pohledu na hospodaření příspěvkové organizace v roce 2014, který je zaznamenán v Tab. 3.10, je zajímavé, že položka Výnosy z nároku na prostředky státního rozpočtu je nulová. To však nemělo vliv na výsledek hospodaření a organizace se stala ziskovou.

Tab. 3.10 Hospodaření za rok 2014 (v tis. Kč)

Náklady			Výnosy		
	Hlavní Činnost	Hospodářská činnost		Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Spotřeba materiálu	13324	127	z prodeje služeb	78860	235
spotřeba energie	9125	78	z nároků na prostředky ze SR	0	0
opravy a udržování	2459	0	z nároku na prostředky ÚSC	39575	0
ostatní služby	15286	5	ostatní výnosy	9399	521
mzdové náklady včetně odvodů	73411	0			
pokuty, penále	1	0			
odpisy DM	13780	0			
náklady z DDM	748	0			
daň z příjmů a dodatečné odvody	0	0			
ostatní náklady	233	0			
Celkem náklady	128367	210	Celkem výnosy	127834	756
Výsledek hospodaření - 13					

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2014, vlastní zpracování.

Celkové náklady činily 128 577 tis. Kč. V tomto roce byl zaznamenán velký nárůst procentního podílu mzdových nákladu včetně odvodů. Položka činila 72,65 % celkových nákladu organizace. Při pohledu na položku daň z příjmu a dodatečné odvody daně je možno vidět opět nulový stav. Organizace v roce 2013 realizovala projekt „Sportovní hry seniorů Ostrava!!!“ a dotace, která byla poskytnuta, byla v roce 2014 vyčerpána. Čerpání dotace se týkalo položek spotřeba materiálu, ostatní služby, mzdové náklady včetně odvodů a náklady z DDM. Projekt OP LZZ se proúčtoval ještě navíc na položce ostatní náklady. V tomto roce proběhl i nákup nových matrací, které patří do položky spotřeby materiálu a došlo i k částečné opravě střechy, zařazené do oprav a udržování.

V roce 2014 organizace získala na finančních prostředcích celkem 128 590 tis. Kč. Na základě zvýšených výnosů v roce 2014 organizace dostala menší příspěvek ze strany zřizovatele, a to ve výši 39 575 tis. Kč. Příspěvková organizace i nadále pokračuje v projektu OP LZZ, kdy v roce 2014 přijali 924 255,93 a vyčerpali 1 090 819,85 Kč, přesto se nedostali do mínusu, jelikož v roce 2014 čerpali pouhých 25 % z přijatých prostředků. Největší přínos ohledně finančních prostředků měly výnosy z prodeje služeb, ale i přes jejich snížení oproti

loňskému roku přesahovaly plán organizace. Bohužel výnosy z nároku na prostředky ze státního rozpočtu v roce 2014 byly nulové.

Tento rok přinesl opět kladný výsledek hospodaření. Bohužel v roce 2014 VH z hlavní činnosti byl minusový, což ale vyrovnal VH z hospodářské činnosti. Díky tomuto výsledku organizace disponovala se zlepšeným VH ve výši 122 928,48 Kč, který organizace převedla do rezervního fondu.

4 Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace

Hospodaření příspěvkové organizace je zaměřeno na zhodnocení hospodaření z vybraných hledisek, které mají význam pro danou organizaci. Největší význam a důraz je kladen na neinvestiční příspěvky, díky nimž organizace může fungovat a je zajištěn její provoz.

4.1 Zhodnocení hospodaření

Při zhodnocení hospodaření v období 2010-2014 jsou použita zhodnocení hospodaření z hlediska fondů, hospodaření z hlediska platů a hospodaření z hlediska výsledku hospodaření. K danému zhodnocení jsou vytvořeny tabulky, které ukazují situaci v daných letech.

4.1.1 Hospodaření z hlediska fondů

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. hospodaří ve sledovaných letech celkem se čtyřmi fondy. Rezervní fond se používá např. k dalšímu rozvoji činnosti, úhradě ztráty z předchozích let. Fond investic slouží k financování investičních potřeb, jehož zdrojem mohou být příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku, investiční dotace ze státního rozpočtu aj. Z fondu odměn jsou hrazeny odměny zaměstnancům nebo překročení objemu prostředků na platy. Jako poslední lze jmenovat fond kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP), který slouží k zabezpečení kulturních, sociálních a jiných potřeb, a je určen především pro zaměstnance příspěvkové organizace.

Tab.4.1 Hospodaření s fondy (v tis. Kč)

	Fond odměn	FKSP	Rezervní fond	Fond investic
2010 zdroje	0	1030	24	23313
použití	1329	701	1540	20188
zůstatek	549	1560	3226	8101
2011 zdroje	0	506	79	23690
použití	0	454	1457	21949
zůstatek	549	1612	1848	9842
2012 zdroje	0	533	306	23292
použití	0	780	119	19185
zůstatek	549	1365	2035	13949
2013 zdroje	239	534	162	16343
použití	0	529	146	12207
zůstatek	788	1370	2051	15385
2014 zdroje	932	541	1642	13780
použití	0	651	136	9672
zůstatek	1720	1260	3557	19493

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Jak je zřejmé z Tab. 4.1, příspěvková organizace téměř nečerpá žádné prostředky z Fondu odměn, výjimkou je rok 2010. Další pohyby toho fondu byly zaznamenány až letech 2013 a 2014, kdy se jeho zůstatky v těchto letech zvýšily. Při pohledu na FKPS jsou jeho zůstatky kolísavé a pohybují se okolo částky 1433 tis. Kč, z čehož vyplývá, že organizace se snaží o uspokojování potřeb zaměstnanců dle jejich potřeby. Zůstatky Fondu investic se v jednotlivých letech zvyšují a využití fondu na investiční potřeby organizace jsou každým rokem nižší. Díky tomu došlo k poklesu příjmů (zdrojů), kdy největší nárůst byl zaznamenán v roce 2013 o necelých 10 000 Kč.

4.1.2 Hospodaření z hlediska platů

Organizace si stanovila plán na počet zaměstnanců, který v letech 2010-2013 činil 250 zaměstnanců, a v roce 2014 tento plán navýšila na 254 zaměstnanců. Taktéž si stanovila plán platů, který plnili v každém roce na 100%, jen v roce 2010 skutečný stav od plánovaného byl o 3% vyšší, tím došlo k čerpání z Fondu odměn.

Tab.4.2 Hospodaření z hlediska platů (v Kč)

	Evidenční počet zaměstnanců	Průměrný plat	Celkové mzdy (bez odvodů)
2010	247	17465	51409000
2011	246	17138	50262000
2012	249	17951	53273000
2013	250	17987	53422100
2014	249	18271	54068000

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Príspevková organizace v žádném roce nenaplnila plánovaný počet zaměstnanců a vždy se pohybovala těsně pod plánovanou hranicí, jak je uvedeno v Tab. 4.2., průměrné platy se pohybovaly pod hranicí 18 000 Kč a až v roce 2014 došlo k překročení této hranice o 271 Kč. Tím samozřejmě došlo i k většímu navýšení celkových ročních mezd. K jedinému poklesu průměrných mezd, tedy i poklesu celkových ročních mezd došlo v roce 2011, kdy oproti roku 2010 si zaměstnanci v průměru pohoršili o 327 Kč (viz příloha č. 3).

4.1.3 Hospodaření z hlediska výsledku hospodaření

Výsledek hospodaření představuje rozdíl mezi náklady a výnosy a tím ukazuje, zda je organizace v zisku či ztrátě. Aby u příspěvkové organizace nedošlo ke ztrátě, tak organizace zapojuje své fondy pro krytí těchto ztrát, zejména Rezervní fond, popřípadě Fond odměn.

Tab.4.3 Hospodaření z hlediska VH (v tis. Kč)

	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
2010	-296	296	0
2011	-310	310	0
2012	-21	320	299
2013	1949	483	2432
2014	-533	546	13

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2010-2014, vlastní zpracování.

Rok 2010 přiměl organizaci, aby zapojila veškeré své výnosy a fondy, a tak dosáhla vyrovnaného VH. V roce 2011 disponovala organizace taktéž s vyrovnaným VH, a to díky zapojení rezervního fondu, který kryl náklady organizace způsobené nenaplněním výnosů, především od zdravotních pojišťoven. Díky pravidelnému přehodnocování příspěvku na péči u stávajících klientů a přijímání klientů s vyšším stupněm PNP se organizaci v roce 2013 podařilo vytvořit kladný VH z hlavní činnosti, jak je uvedeno v Tab. 4.3.

4.2 Neinvestiční příspěvky

Neinvestiční příspěvek je příspěvek, který získá organizace na provoz, tedy na pokrytí veškerých nákladů. Slouží tak k vyrovnání rozpočtu organizace v daném roce. Tyto příspěvky jsou od zřizovatele, ze státního rozpočtu a ostatní příspěvky.

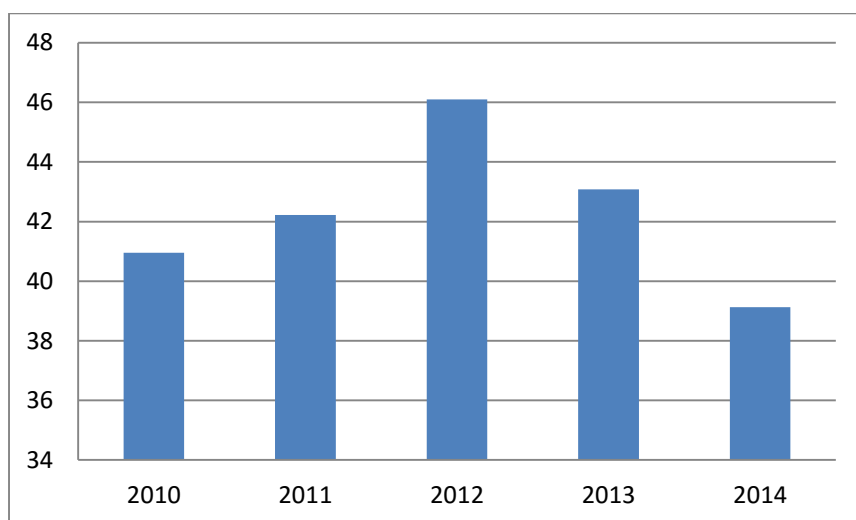
Tab.4.4 Neinvestiční příspěvky (v Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Neinvestiční příspěvky					
od zřizovatele					
- na provoz	30015000	30986000	32123000	32133000	26896000
- na odpisy	6841000	7126000	6856000	5403000	5407000
- účelové	0	0	1765000	0	485926
od MPSV	4100000	4109000	4716000	3968000	5418500
z OP LZZ	0	0	0	647900	924255
ostatní	0	0	638000	93000	0
celkem	40956000	42221000	46098000	42244900	39131681

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

Celkové příspěvky, uvedené v Tab. 4.4 a na Obr. 4.1, se ve sledovaném období pohybovaly v průměru okolo 42 mil. Kč. Nejvyšší částku, kterou ve sledovaném období příspěvková organizace získala, byla v roce 2012, která činila 46 098 tis. Kč. V roce 2014 disponovala s částkou 39 131 681 Kč, což byla nejnižší hodnota příspěvků v letech 2010 - 2014.

Obr. 4.1 Neinvestiční příspěvky (v mil. Kč)

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření za roky 2010-2014, vlastní zpracování.

U příspěvku od zřizovatele na provoz byla získaná nejnižší částka v roce 2014, a to pouhých 26 mil. Kč. Tento příspěvek se použil např. na nákup matrací či opravu střechy. Organizace se v roce 2013 zapojila do Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Finanční prostředky byly využity na projekt „Vzdělávání pracovníků Domov Slunečnice Ostrava v oblasti sociálních služeb“, který byl v podobě seminářů pro zaměstnance organizace. V tomto projektu pokračovali i v roce 2014, kdy jim byly připsán větší příspěvek než v předchozím roce. Mezi ostatními příspěvků, uvedené v Tab. 4.4, patří například realizace akce „Sportovní hry seniorů Ostrava!!!“.

4.3 Návrhy a doporučení

Možností, která vede k získání vyšších finančních prostředků, je opětovné přehodnocování příspěvku na péči. Jak je uvedeno v kapitole 3.3.4, toto pravidelné přehodnocování se v roce 2013 „vyplatilo“ a příspěvková organizace získala více finančních prostředků na krytí svých nákladů. Toto navyšování souvisí i s přijímáním nových klientů a to i těch, kteří doposud nezískali příspěvek na péči. Přijímání klientů, kteří doposud nezískali PNP, by nemělo dělat problémy z finančního hlediska. Kvůli zhoršujícímu se stavu seniorů se klient brzy zařadí do vyššího stupně závislosti, než doposud byl, samozřejmě to vše na doporučení vedoucího pracovníka sektoru, ve kterém se klient nachází. Tudiž i klienti bez PNP by brzy po nástupu mohli tento příspěvek získat. Doporučením je tedy velmi časté přehodnocování PNP např. co 2 měsíce, které může vést ke změně stupně závislosti a k lepší finanční situaci.

Další doporučení by se mohlo týkat opětovného zvýšení kapacity domova se zvláštním režimem, tudíž i snížení kapacity domova pro seniory. Domov se zvláštním režimem měl ve sledovaném období poměrně nízké částky u příspěvku na provoz. Tato situace by se mohla změnit, díky změně kapacity. Došlo by tedy k zvýšení výnosu příspěvkové organizace. Navýšení této kapacity by zároveň vedlo ke zvýšení nákladů této sociální služby, což by nebyl velký problém díky zvýšenému příspěvku na provoz. Problém však nastává u mzdových nákladů. Zvýšením kapacity domova se zvláštním režimem by muselo dojít i k navýšení pracovníků v přímé péči, aby i nadále docházelo k uspokojování potřeb klientů v požadovaném rozsahu a byla zachována kvalita poskytovaných služeb. Jak už bylo zmíněno, příspěvková organizace se ve sledovaném období pohybovala v krizové variantě, nesmělo by tedy dojít ke zvýšení počtu uživatelů na jednoho klienta a tím i prohloubení krizové varianty (2,7 uživatelů/pracovníka). Naopak pro zkvalitnění služeb by se měli

pohybovat v základní variantě (2,45 uživatele/pracovníka). Tento problém s nedostatečnými finančními prostředky může být vyřešen podáním žádostí o navýšení prostředků na mzdové náklady nebo podáním žádosti o poskytnutí účelové dotace. Např. v roce 2015 Moravskoslezský kraj vyhlásil „Program podpory financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na rok 2015“, dále pak „Program na podporu poskytování sociálních služeb pro r. 2015 a způsobu rozdělení a čerpání dotace z kapitoly 313- MPSV státního rozpočtu a návrhy úprav toho to programu“. Tento dotační program je vyhlášen i na rok 2016 pod názvem „Program na podporu poskytování sociálních služeb pro rok 2016 financovaný z kapitoly 313 – MPSV státního rozpočtu“. Díky těmto dotacím může příspěvkové organizace získat finanční prostředky, které kryjí nejen mzdové náklady.

5 Závěr

Pojem sociální služba představuje soubor činností, které zajišťují lidská práva a svobody. Poskytovatelé těchto služeb se snaží o pomoc osobám, kterým hrozí sociální vyloučení, a o podporu osob při sociálních začleňování. Sociální služby se řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Mezi základní oblasti patří sociální poradenství, služby sociální péče a sociální prevence, kdy tyto služby jsou poskytovány bezúplatně nebo za úplatu.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodaření Domova Slunečnice Ostrava, p. o. v letech 2010-2014 a navrhnout možná doporučení pro zlepšení hospodaření.

Bakalářská práce nejprve popisuje činnost příspěvkové organizace. Domov Slunečnice Ostrava, p. o. poskytuje sociální služby v podobě domova pro seniory, domova se zvláštním režimem a do roku 2012 poskytovala službu centra denních služeb. Tyto služby se řadí do hlavní činnosti. Příspěvková organizace taktéž poskytuje hospodářskou činnost, kde se řadí např. pronájem nebytových prostor či ubytování návštěv klientů. Domov pro seniory poskytuje pomoc osobám, které nemohou žít samostatně ani za pomoci blízkých či terénních služeb. Snaží se o uspokojování jejich potřeb, zachování běžného způsobu života nebo o uchování jejich schopností a dovedností. Domov se zvláštním režimem poskytuje pomoc osobám se stařeckou demencí, Alzheimerovou chorobou či jinými demencemi a taktéž se snaží o uspokojení jejich potřeb, podporu a rozvoj soběstačnosti či snahu o aktivní styl života. Centrum denních služeb poskytovalo stravu, vzdělávací činnost a také kontakt se společností.

Kapacita zařízení ve sledovaném období činila 400 osob. Z toho v období 2010-2012 bylo v domově pro seniory 328 osob a v dalších dvou letech 310 osob, tedy domov se zvláštním režimem měl 72 osob a od roku 2013 po změně kapacity 90 osob. Všechny uživatele příspěvkové organizace lze rozdělit dle stupně závislosti na jiné osobě, a tak podle příslušného stupně získají příspěvek na péči. S tímto příspěvkem hospodáří osoba (v zájmu klienta), které je svěřena péče o zdravotně nepříznivou osobu, v tomto případě příspěvková organizace. Jak bylo zjištěno podle průměrného počtu ve sledovaném období, největší počet uživatelů je zařazen do stupně IV. jak u domova pro seniory, tak u domova se zvláštním režimem.

Další významnou podkapitolou je hospodaření organizace, které taktéž zaznamenává soběstačnost příspěvkové organizace. Zde bylo zjištěno, že nejlépe hospodáří domov se

zvláštním režimem, který je ze 73,57 % soběstačný. Dále je zde uvedeno hospodaření v jednotlivých letech, tedy pohled na výnosy a náklady, se kterými organizace hospodařila. Mezi největší nákladovou položku patří mzdové náklady včetně odvodů, které se pohybovaly okolo 54 % celkových nákladů, a v roce 2014 dokonce dosahovaly 72 %. Při pohledu na výnosy, položkou, která v průměru činila 56 %, byly výnosy z prodeje služeb. Do této položky se řadí příspěvek na péči, strava a pobyt klientů, poplatky od zdravotních pojišťoven a ostatní. Dalším významným výnosem je příspěvek od zřizovatele tedy od Statutárního města Ostrava, který je zařazen do položky výnosy z nároků na prostředky z ÚSC. Při zjišťování výsledku hospodaření z hlavní činnosti se organizace pohybovala v záporných hodnotách, kromě roku 2013. To však nemělo vliv na konečný výsledek hospodaření, kdy díky hospodářské činnosti v roce 2010 a 2011 příspěvková organizace dosahovala nulového VH a v dalších třech letech dosáhla kladného VH. Největší hodnota byla zaznamenána v roce 2013 ve výši 1 959 tis. Kč.

V následující kapitole je popsáno zhodnocení hospodaření z hlediska fondů, platů a výsledku hospodaření. Příspěvková organizace disponuje se čtyřmi fondy, kdy z Fondu odměn čerpala prostředky pouze v roce 2010, jelikož mzdové náklady přesáhly stanový plán. Dále hospodaří např. s Rezervním fondem, který slouží k dalšímu rozvoji činnosti, a zde se převádí kladný výsledek hospodaření. Je zde i analyzován neinvestiční příspěvek, což je příspěvek na provoz od zřizovatele, státu a ostatní. Největší příspěvek od zřizovatele na provoz byl v roce 2012 ve výši 32 123 tis. Kč a největší příspěvek od MPSV byl v roce 2014 a přesahoval částku 5 mil. Kč. Příspěvková organizace se dále v roce 2013 zapojila do operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a získala tak finanční prostředky. V tomto projektu pokračovala i v roce 2014.

V kapitole zhodnocení hospodaření příspěvkové organizace jsou popsány i návrhy a doporučení, které po konzultaci s ředitelem vybrané příspěvkové organizace byly schváleny a zapojeny do plánů následujících let. Jsou zde uvedeny dva návrhy. První se opírá o příspěvek na péči. K získání vyšších finančních prostředků by mělo dojít k častějšímu přehodnocování stavu klientů, jelikož dochází ke zhoršování jejich stavu. Tato situace již nastala v roce 2013 a vyplatila se. Druhým návrhem je změna kapacity poskytovaných sociálních služeb, která taktéž už proběhla v roce 2013. Tato změna se týká navýšením kapacity domova se zvláštním režimem, tudíž k poklesu kapacity domova pro seniory. Došlo by k navýšení příspěvku od zřizovatele na provoz, zároveň by ale došlo k navýšení nákladů. Největší problém by byl s nákladovou položkou týkající se platů zaměstnanců. Muselo by

dojít k navýšení počtu zaměstnanců v přímé péči, aby se v organizaci neprohubovala krizová varianta, týkající se počtu uživatelů na jednoho pracovníka, tudíž by došlo i k celkovému nárůstu mzdových nákladů. Tato situace však může být podchycena podáním žádosti o navýšení prostředků na mzdové náklady nebo podáním žádosti o poskytnutí účelové dotace a příspěvková organizace se může zapojit do programů, které Moravskoslezský kraj vyhlásí.

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. byl zařazen do systému Značky kvality. Organizace zde získala čtyři hvězdičky z možných pěti hvězdiček. V tomto systému se hodnotí aspekty z pohledu uživatele, které tvoří ubytování, stravování, volný čas a kultura, partnerství, péče. Z toho vyplývá, že příspěvkové organizace si při poskytování služeb počíná velmi dobře jak z pohledu kvality sociálních služeb, tak z pohledu hospodaření, kdy může i nadále zlepšovat prostředí a poskytované služby, a to díky kladnému výsledku hospodaření.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing, 2014. 151 s. ISBN 978-80-247-4315-8.

MAREK, Jiří a kol. *Sociální služby na rozcestí*. Praha: Neki group s.r.o., 2013. 296 s. ISBN 978-80-905248-3-5.

PRŮŠA, L., P. VÍŠEK a R. JAHODA. *Alchymie nepojistných sociálních dávek*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 276 s. ISBN 978-80-7478-528-3.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 439 s. ISBN 978-80-7367-680-3.

TOMEŠ, Igor. *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde Praha, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7201-938-0.

Legislativa

Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, In: Sbírka zákonů České republiky. 2006, částka 37. Dostupný také z: http://www.sbcz.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SSBCA6/SBCA6037.HTM;ca108_2006_00.

Odborné časopisy

PRŮŠA, Ladislav. Financování služeb sociální péče v ČR – teorie a praxe. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2015, roč. 10, č. 3, s. 2-9.

Elektronické dokumenty a ostatní

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Sociální služby poskytované v zařízeních sociální péče* ze dne 14. října 2015. ČSÚ [14. 10. 2015]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SZB07&zo=N&verze=->

l&nahled=N&sp=N&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&z=T&f=TABULKA&katalog=30850&str=v847&u=v825__VUZEMI__97__19

BARAN, Radek. *Hodnocení činnosti a hospodaření za rok 2010*. Ostrava, 2011.

BARAN, Radek. *Hodnocení činnosti a hospodaření za rok 2011*. Ostrava, 2012.

BARAN, Radek. *Hodnocení činnosti a hospodaření za rok 2012*. Ostrava, 2013.

BARAN, Radek. *Hodnocení činnosti a hospodaření za rok 2013*. Ostrava, 2014.

BARAN, Radek. *Hodnocení činnosti a hospodaření za rok 2014*. Ostrava, 2015.

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. *Služba „Domovy se zvláštním režimem“*. [online]. Dostupné z: <http://www.dsporuba.com/index.php/cs/sluzba-dzr?showall=1&limitstart=>

Domov Slunečnice Ostrava, p. o. *Služba „Domovy pro seniory“*. [online]. Dostupné z: <http://www.dsporuba.com/index.php/cs/sluzba-dps?showall=1&limitstart=>

Značka kvality v sociálních službách. *Certifikované zařízení* [online]. Dostupné z: <http://www.znackakvality.info/certifikovana-zarizeni/?kraj=7>

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Financování sociálních služeb: Dotační programy kraje*. [online]. Dostupné z: http://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/dotacni-programy-kraje-40503/

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Financování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji ze státního rozpočtu*. [online]. Dostupné z: http://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/financovani-socialnich-sluzeb-v-moravskoslezskem-kraji-ze-statniho-rozpocetu-40502/

Pracovní skupina č. 9. *Domovy pro seniory, Domovy se zvláštním režimem*. Moravskoslezský kraj, 2015. Závěrečné práce.

Seznam zkratk

ČSÚ – Český statistický úřad

DM - dlouhodobý majetek

DDM – drobný dlouhodobý majetek

ESF – Evropský sociální fond

FKSP – Fond kulturních a sociálních potřeb

OP LZZ - Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

PNP- Příspěvek na péči

p. o. - příspěvková organizace

SR – státní rozpočet

ÚSC – Územní samosprávné celky

VH - výsledek hospodaření

Seznam tabulek

Tab. 2.1 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních sociální péče	19
Tab. 2.2 Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních sociální prevence	21
Tab. 3.1 Vybrané ukazatele příspěvkové organizace v letech 2010-2014	30
Tab. 3.2 Rozdělení uživatelů dle stupně závislosti 2010-2014	31
Tab. 3.3 Soběstačnost – centrum denních služeb (v tis. Kč)	33
Tab. 3.4 Soběstačnost - domov pro seniory (v tis. Kč)	33
Tab. 3.5 Soběstačnost - domov se zvláštním režimem (v tis. Kč)	34
Tab. 3.6 Hospodaření za rok 2010 (v tis. Kč)	34
Tab. 3.7 Hospodaření za rok 2011 (v tis. Kč)	36
Tab. 3.8 Hospodaření za rok 2012 (v tis. Kč)	37
Tab. 3.9 Hospodaření za rok 2013 (v tis. Kč)	39
Tab. 3.10 Hospodaření za rok 2014 (v tis. Kč)	41
Tab. 4.1 Hospodaření s fondy (v tis. Kč)	44
Tab. 4.2 Hospodaření z hlediska platů (v Kč)	45
Tab. 4.3 Hospodaření z hlediska VH (v tis. Kč)	45
Tab. 4.4 Neinvestiční příspěvky (v Kč)	46

Seznam obrázků

Obr. 4.1 Neinvestiční příspěvky (v mil. Kč)	46
---	----

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6.5.2016

.....

Veronika Kohutová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Obsazenost příspěvkové organizace v letech 2012-2014

Příloha č. 2/a: Celkové náklady v letech 2010-2014 (v tis. Kč)

Příloha č. 2/b: Celkové výnosy v letech 2010-2014 (v tis. Kč)

Příloha č. 3: Platy a zaměstnanci organizace v letech 2010-2014

Příloha č. 1: Obsazenost příspěvkové organizace v letech 2010-2014

	2010		2011		2012		2013		2014	
	§ 49	§ 50	§ 49	§ 50	§ 49	§ 50	§ 49	§ 50	§ 49	§ 50
kapacita zařízení	328	72	328	72	328	72	310	90	310	90
počet uživatelů celkem	321	68	324	68	320	69	304	86	301	90
počet přijatých uživatelů ve sledovaném období	71	18	70	20	81	37	71	38	81	44
muži	60	29	59	28	57	29	61	30	55	30
ženy	261	39	265	40	263	40	243	56	546	60
průměrný věk uživatelů	82,2	81,7	82,7	82,2	83,2	82,1	83,9	82,5	84,9	83
zcela mobilní	64	32	75	32	69	12	83	39	85	46
mobilní s pomocí druhé osoby popř. pomůcky	166	24	146	25	179	19	169	42	158	32
se zrakovým postižením	27	5	39	5	33	4	38	7	75	36
se sluchových postižením	49	14	62	7	65	27	59	10	76	20
s demencí	128	59	118	65	125	55	138	99	140	89
s psychiatrickou diagnózou	103	32	110	35	128	42	134	42	134	57
s poruchou intelektu	23	3	22	2	2	1	0	0	3	1
st.I.	70	5	68	3	52	6	45	6	81	1
st.II.	65	14	70	16	75	15	77	12	32	17
st. III.	50	21	58	20	63	14	59	30	79	27
st. IV.	57	27	57	27	71	31	69	37	78	44
bez PNP	79	1	71	2	59	3	54	1	67	1
Průměrný měsíční výdaj na lůžko (v Kč)	22097	23542	21679	23162	23083	34490	23223	24440	23562	25137

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření v letech 2010-2014, vlastní zpracování.

Příloha č. 2/a : Celkové náklady v letech 2010-2014 (v tis. Kč)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost
NÁKLADY										
Spotřeba materiálu	15665	123	12818	97	13211	106	10182	114	13324	127
spotřeba energie	10830	80	9839	79	9959	78	8040	78	9125	78
opravy a udržování	4121	0	1495	0	2439	0	1086	0	2459	0
ostatní služby	0	0	13244	4	13929	4	11439	4	15286	5
mzdové náklady včetně odvodů	65178	0	68589	0	72208	0	54563	0	73411	0
pokuty, penále, manka a škody	3	0	1	0	25	0	1	0	1	0
odpisy DM	22961	0	23512	0	23253	0	10642	0	13780	0
náklady z DDM	0	0	0	0	857	0	699	0	748	0
daň z příjmů a dodatečné odvody	0	0	0	0	0	0	68	0	0	0
ostatní náklady	11689	3	224	0	93	0	116	0	233	0
Celkem náklady	130447	206	129722	180	136074	188	96836	196	128367	210

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát v letech 2010-2014, vlastní zpracování.

Příloha č. 2/b: Celkové výnosy v letech 2010-2014 (v tis. Kč)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost	hlavní činnost	hospodářská činnost
VÝNOSY										
z prodeje služeb	70585	192	68257	194	73452	192	57708	214	78860	235
z toho:	36547	192	36831	194	39162	192	31209	214	39903	0
• strava a pobyt klientů										
• PNP	26225	0	24929	0	27686	0	21159	0	32077	0
• zdravotní pojišťovny	6945	0	5726	0	5863	0	4796	0	6219	0
• ostatní	868	0	771	0	741	0	544	0	661	235
z nároků na prostředky ze SR	4100	0	4109	0	4716	0	2904	0	0	0
z nároku na prostředky ÚSC	37220	0	38354	0	41380	0	33853	0	39575	0
z nároku na prostředky ze SF	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z ostatních nároků	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ostatní výnosy	19272	279	18692	296	16505	316	7139	465	9399	521
celkem výnosy	131177	471	129412	490	136053	508	101604	679	127834	756
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	-296	296	-310	310	-21	320	4768	483	-533	546

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát v letech 2010-2014, vlastní zpracování.

Příloha č. 3: Platy a zaměstnanci organizace v letech 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
kategorie zaměstnanců (průměrný evidenční počet)					
zdravotníci	38,6	38,3	39,1	39,2	38,8
pracovníci v sociálních službách	127,7	128,2	129,3	128,3	128,7
sociální pracovníci	12,9	12,4	13,9	14,7	14,3
dělníci	52,9	51,4	51,1	51,5	50,7
zaměstnanci správy	13,2	14,1	13,9	13,8	19,9
průměrný plat (v tis. Kč)	17465	17138	17951	17987	18271
celkové mzdy (v tis. Kč)	51409	50262	53273	53422	54068
plán mezd (v tis. Kč)	50100	50262	53273	53422	54068
% plnění	99,9	100	100	100	100

Zdroj: Hodnocení činnosti a hospodaření v letech 2010-2014, vlastní zpracování.